

B 18559

Ed. 26706

Juhi Proklamatsioon
Saksa Rahvale
ja
Välisministeeriumi Noot
Sovjet-Vene Valitsusele

Juhi Proklamatsioon
Saksa Rahvale

2. (245)

DUOL AUPPÄÄMÄÄ

AR

SE 10564
ENSV
Riiklik Avalik
Raamatukogu

Arg
Juh.

113.269 x

Saksa rahvas! Rahvussotsialistid!

Suured mured kurnasid mind, mina olin mitmete kuude kestel mõistetud vaikimisele, nüüd on aga lõõnud tund, mil mina võin jälle kord avameelselt rääkida.

3. septembril 1939 aastal sai Saksamaa Inglismaalt sõjakuulutuse. Nii kordus jälle Inglismaa katse sõja kaudu kõige tugevama riigiga mandril ajada nurja Euroopa kindlustamist ja takistada tema tõusu.

Nii on Inglismaa, sõdides Hispaaniaga, teda hukatusse saatnud.

Nii sõdis tema ka Hollandiga.

Nii sai tema ka võitu Prantsusmaa üle, kusjuures oli aga kogu Euroopa talle abiks.

Nii algas ka aastasaja pöörangul endise Saksa Riigi ümberpiiramine ja Maailma Sõda 1914 aastal.

1918 aastal pidi Saksamaa alistuma temas valitseva vaenu tõttu. Tagajärjel olid kohutavad.

Peale seda, kui seletati ebaõigelt, et võideldi keisri ja tema režiimi vastu, hakati kohe peale saksa sõjaväe allaandmist plaanikindlalt Saksa Riiki hävitama. Kui ühe prantsuse riigimehe ennustused, et Saksamaal olevat 20 miljonit inimest ülearu ja et nad peaksid kõrvaldatud saama nälja, haiguste ja väljarändamise kaudu, hakkasid nähtavasti sõnasõnalt täide minema, siis alustas rahvussotsialistlik liikumine saksa rahva ühendamise tööd, et teostada Saksa Riigi taastõusu.

See meie rahva tõus puudusest, viletsusest ja teda alandavast põlgusest seisis hingelise taassündimise tähe all.

See ei puutunud eriti Inglismaasse ja ei sisaldanud talle ähvardusi. Selle peale vaatamata hakati jälle peale ümberpiiramise poliitikaga, mida sisendas vihavaenu tunne. Riigis ise ja väljaspool tema piire moodustati hästi tuntud juutide, demokraatide, enamlaste ja reaksionäärade salaliit, mille ainsaks eesmärgiks oli takistada saksa uue rahvusriigi loomist ja tõugata Saksamaad jälle nõrkusse ja viletsusse.

Selle rahvusvahelise salaliidu vihavaen tabas mitte ainult meid, vaid ka veel teisi rahvaid, kes ei saanud õnne osalisteks ja pidid

hankima raskes eluvõitluses oma ülespidamist. Kõigepealt muutus Itaalia ja Jaapani ning Saksamaa suhtes maailma rikkustest osa saamise küsimus väeluste objektiks, selle osa saamine oli isegi nende suhtes täieliku keelu all.

Nõnda osutus nende rahvaste ühendus enesekaitse toiminguks, mis oli sihitud nende olemasolu ähvardava iseka rikkuse ja võimu maailmaliidu vastu.

Juba 1936 aastal kuulutas Churchill välja; nagu näha ameerika kindrali Wood'i seletustest ühes ameerika saadikutekojas komisjonis, et Saksamaa saab jälle liig võimsaks ja et tema peaks sellepärast hävitatud saama.

Suvel 1939 aastal näis Inglismaale, et paras aeg oli käes, et uuesti peale hakata laialdase ümberpiiramise poliitikaga ja sellega saavutada juba enne kavatsetud Saksamaa hävingut.

Selleks otstarbeks kutsuti ellu süsteem, mis baseerus valejuttudel. Esiteks nimelt kuulutati välja, et teiste rahvaste olemasolu on hädaohtu sattunud; siis meelitas Inglismaa neid rahvaid tagatiste ja abiandmise lubadustega, et neid, nagu Maailmasõjagi eel, saata sõtta Saksamaa vastu.

Nii läks Inglismaal korda levitada 1939 aasta maist augustini väiteid, et Leedu, Eesti, Läti, Soome, Bessaraabia ning Ukraina olevat otseselt ähvardatud Saksamaa poolt. Üks osa riike lubas ennast eksiteele juhtida, nõustus vastu võtma pakutud tagatiste lubadusi ja läks sellega üle uuele ümberpiiramise rindele, mis oli sihitud Saksamaa vastu.

Neid asjaolusi silmas pidades, arvasin mina, et mina võisin enesele võtta vastutuse oma südame tunnistuse ees ja saksa rahva ajaloo silma ees ja mitte ainult kinnitada ülalmainitud riikidele või nende riikide valitsustele, et eespool tähendatud Inglismaa väited on ebaõiged, vaid ka rahustada pühalikult antud töotustega Idamaa kõige võimsamat suurriiki meie huviala suhtes.

Rahvussotsialistid!

Teie tundsite kõik siis, et minul oli valus ja raske seda sammu teha. Iialgi ei peitunud saksa rahva südames vaenulikke tundeid Venemaal elavate rahvaste vastu. Aga juba kauem kui kakskümmend aastat püüavad juudi--bolševistliku meelsusega võimukandjad Moskvas süütada mitte ainult Saksamaad, vaid kogu Euroopat. Aga Saksamaa ei ole ju kunagi katset teinud rahvussotsialistlikku maailmavaadet Nõukogude Liidus levitada, kuna aga juudi-bolševistliku meelsusega võimukandjad Moskvas on alati püüdnud oma ülem-

võimu teistele euroopa rahvastele peale sundida ja seda mitte ainult vaimlisel teel, vaid kõigepealt sõjaliste abinõudega.

Selle režiimi teostamise tagajärgedekes olid aga kõikides maades kaos, viletsus ja nälg. Mina olen aga überpöördukt kahekümne aasta jooksul püüdnud luua Saksamal uut sotsialistlikku süsteemi, mis ei ole mitte ainult kõrvaldanud töötust, vaid on ka võimaldanud töötajaile saada puhtakasu osalisteks üha suurenevas ulatuses. Vahelesegamised selle majandussüsteemi teostamise ajal olid minimaalsed ja tootmine ei saanud kannatada.

Selle ennekuulmata edu saavutanud poliitika eesmärgiks on uue majandusliku ja ühiskondliku korra loomine meie rahvale ja tema lõppsihiks on, plaanikindlalt kõrvaldades neid vaheši, mis on tekkinud seisuste ja ühiskondlikkude vastandite vahel, moodustada rahvaühiskonda õigel alusel.

Selle tõttu oli minu ka augustis 1939 aastal raske endast võitu saada ja läkitada minu ministrit Moskvasse selleks, et tema katsuks seal teha tööd Briti überpiiramispoliitika vastu, sest et selle poliitika objektiks oli ju Saksamaa. Mina astusin selle sammu ainult sellepärast, et olen teadlik omast vastutusest saksa rahva ees, kõigepealt aga selle tõttu, et lootsin lõppude-lõpuks saavutada kestvat pinge kõrvaldamist ja sellega vähendada meilt võibolla ikkagi veel nõutud ohvrite arvu.

Siis kui Saksamaa kinnitas pühalikult Moskvas, et ülalnimetatud maaalad ja maad, välja arvatud Leedu, ei kuulu saksa huvi alla, sõlmiti veel üks erakordne kokkulepe juhuks, kui Inglismaal läheks tõesti korda ässitada Poolat sõtta Saksamaaga. Aga ka siin kitsendati saksa nõudmisi, kuigi see sugugi ei vastanud saksa relvade edule.

Rahvussotsialistid!

Selle lepingu tagajärjed, mida mina ise soovisin ja mida sõlmiti saksa rahva huvides, tabasid eriti valusalt neid sakslasi, kes elasid maades, millistesse puutus see leping.

Kaugelt üle poole miljoni sakslast, kes olid erandita väiketalunikud, käsitöölised ja töölised, olid sunnitud ühe öö vältel lahkuma oma vanalt kodumaalt, et endid päästa režiimist, mis ähvardas neid alguses piiritu viletsusega, hiljem või varem aga täieliku hävitusega. Ikkagi on mitu tuhat sakslast jäljetult kadunud! Osutus võimatuks kunagi teada saada nende saatusest või isegi nende elukohast. Nende hulgas on enam kui 160 riigisakslast.

Mina vaikisin, kui kõik see juhtus, sellepärast et mina pidin vaikima! See oli ju minu soov, et pinge kaoks lõplikult ja et võiks saavutada kestvat kokkulepet selle riigiga.

Aga juba meie edasitungimise ajal Poolas Nõukogude Vene võimukandjad nõudsid ootamatult Leedut. See nõudmine oli aga vastolus kokkulepega.

Saksa Riigil ei olnud kavatsust Leedut okupeerida ja tema ei ole ka esitanud Leedu valitsusele sarnast nõudmist, just ümberpöörduvalt: tema lükkas tagasi Leedu valitsuse ettepaneku saata Leedule Saksa väeosasid Leedu okupeerimiseks, sest et see ei vastanud Saksa poliitika eesmärkidele.

Mina siiski leppisin selle uue Vene nõudmisega. Kuid see oli ainult uute väljapressimiste algus; sellest ajast peale kordusid need väljapressimised alalõpmata.

Võit Poolas, mis kuulus täiel määral Saksa sõjaväele, andis minule põhjuse pöörduda rahuettepanekuga lääne suurriikide poole. *Minu ettepanek lükati tagasi rahvusvaheliste ja juudi soost sõjaõhutamajate mõju all.*

Selle tagasilükkamise põhjuseks oli juba tol ajal asjaolu, et Inglismaal oli ikkagi veel lootust, et temal läheb veel korda mobiliseerida Saksamaa vastu sihitud koalitsiooni, millisesse astuksid ka Balkan ja Nõukogude Liit.

Nii otsustati Londonis saata Moskvasse saadiku Mister Cripps'i. Talle antud ülesanne oli täiesti selge. Tema nimelt pidi igal tingimusel jalule seadma head vahekorda Inglismaa ja Nõukogude Liidu vahel ja seda arendama Inglise poliitika vaimus. Selle ülesande edust vaikis inglise ajakirjandus senini, kuna taktikalised põhjused nõudsid vaikimist.

Sügisel 1939 ja kevadel 1940 tulid ka ilmsile esimesed tulemused. Sel ajal, kui Venemaa valmistus selleks, et sõjaväe võimuga oma alla heita mitte ainult Soomet, vaid ka Läänemere äärsid riike, motiveeris tema ootamatult oma tegutsemisviisi valeliku ja ühtlasi naeruväärse väitega, et tema peab neid maid kaitsma hädaohu eest, mis ähvardab neid välismaalt või seda hädaohtu ära hoidma.

Siin võis aga ainult Saksamaa mõeldud olla, sest et ükski teine riik ei oleks ülepea võinud sisse tungida Läänemere rannal asetsevatesse maaaladesse, ega seal võib-olla isegi veel sõidida. Mina pidin jälle vaikima.

Siis läksid aga Kremli võimumehed viivitamatult ühe sammu kaugemale. Saksamaa, talitades 1940 aasta kevadel nii-nimetatud sõpruspakti mõttes, tõmbas tagasi oma väeosad ida piirilt ja vabastas täiesti selle piirkonna oma sõjaväe suuremast osast. Juba tol hetkel algas vene väeosade koondumine niisuguses ulatuses, et seda oleks võinud pidada sihilikuks ähvarduseks Saksamaale.

Molotovi poolt isiklikult antud seletustest selgub, et juba kevadel 1940 olid koondatud ainult Läänemere rannariikides 22 diviisi.

Silmas pidades, et vene valitsus on alati ise väitnud, et kohalik elanikkond olevat teda kutsunud, võis tema oleskelu seal pidada Saksama vastu sihitud demonstratsiooniks.

Sel ajal, kui meie sõdurid murdsid 10. maist 1940 alates Prantsuse-Briti võimu läänes, jätkati Vene sõjavägede koondamist meie ida sõjarindel ulatuses, mis üha muutus ähvardavamaks.

Selle tõttu arvasin mina 1940 aasta augusti kuus, et sel hetkel, kui enamlaste diviisidest moodustati nii võimsaid koondisi, mina ei võinud enam riigi huvides enese vastututada võtta ja jätta kaitseta meie ida provintse, mis on juba nii mitu korda laastada saanud.

Nõnda aga toimus see, mis oli Briti ja Vene koostöö eesmärgiks, nimelt, *niivõrd suur saksa sõjavägi läks nüüd tarvis idas, et saksa juhtkond ei võinud enam enesele võtta vastutuse, eriti aga mis puutub õhujõusse, sõja radikaalseks lõpetamiseks läänes.*

Sellega ei olnud mitte ainult saavutatud Briti eesmärk, vaid see oli ka hea Nõukogude Liidu poliitikale. Inglismaa, nii kui ka Nõukogude Liit, kavatses venitada sõda nii kaua kui ainult võimalik, et kogu Euroopat nõrgestada ja teda tõugata üha kasvavasse nõrkusse.

Venemaa rünnak, mis ähvardas Rumeeniat, pidi lõppude-lõpuks saavutama järgmist eesmärki: kätte saada baasi, mis on suure tähtsusega mitte ainult Saksamaa, vaid kogu Euroopa majanduselus, või äärmisel korral hävitada seda. Saksa Riik on lõpmatult kannatlikult püüdnud 1933 aastast peale võita kagu Euroopa riike oma poole, et nendega arendada kaubanduslikke suhteid. Selle tõttu olime meie ka kangesti huvitatud nende riikide elu kindlustamisest ja ka sellest, et seal valitseks hea kord. Venemaa sissetung Rumeeniasse ja Kreeka ühinemine Inglismaaga ähvardasid muuta ka neid piirkondi lühikese aja vältel üldiseks sõjatallermaaks.

Kui endine Rumeenia valitsus, kes oli ise süüdi asjaolude arengus, pöördus meie poole tungiva palvega, soovitasin mina, kuigi see oli vastolus meie põhimõtetega ja kommetega, alistuda Nõukogude Liidu väljapressimise katsele ja loovutada Bessaraabiata selleks, et säilitada rahu.

Rumeenia valitsus asus aga arvamisele, et ta võiks seda sammu oma rahva ees vastutada ainult tingimusel, et Saksamaa ja Itaalia lubaksid tagatist, et ülejäänud Rumeenia osa jääb puutumata.

Mina tegin seda raske südamega. Kõigepealt sellepärast, et kui Saksa Riik juba annab kord tagatist, siis see tähendab ka, et ta vastutab selle eest. Meie ei ole ju ometi inglased ega juudid.

Nii olin mina arvamisel, et mina olin veel sel viimasel tunnil teenet osutanud rahu säilitamisele nende maaalade suhtes, kuigi pidin ise raske kohustuse enesele võtma. Et neid probleeme lõplikult lahendada ja ühtlasi, et jõuda selgusele Venemaa suhtumise kohta Saksa Riiki, silmas pidades seda rõhuvat muljet, mida avaldas sõjaväe üha suurenev koondumine meie ida piiril, palusin mina härra Molotovi tulla Berliini.

Nõukogude Liidu välisminister nõudis selgitust või Saksamaa nõusolekut järgmistes küsimustes:

1. *Molotovi küsimus:*

Kas saksa tagatis Rumeeniale on ka maksev sel juhul, kui Nõukogude Vene ründaks Rumeeniat.

Minu vastus:

Saksa tagatis on üldise iseloomuga ja ta on tingimusteta kohustav. Venemaa ei olevat meile iialgi seletanud, et temal on, peale Bessaraabia, ülepea veel huvisid Rumeenias. Põhja-Bukoviina okupeerimine on juba Nõukogude Liidu lubaduse rikkumine. Sellepärast ei arva mina mitte, et Venemaal võiks nüüd veel ootamatult olla edasiseid kavatsusi Rumeenia suhtes.

2. *Molotovi küsimus:*

Venemaal olevat jälle tunne, et Soome ähvardab teda. Venemaa on otsustanud seda mitte taluda. Kas Saksamaa on valmis Soomet mitte abistada ja kõigepealt tagasi tõmbama Kirkenessi marssiivaid vägesid?

Minu vastus:

Saksamaal ei olnud enne ega ei ole pärastpoole poliitilisi huvisid Soomes. Saksa riigivalitsus on aga asunud arvamusele, et uus Vene sõda väikese Soome rahva vastu ei ole enam talutav. Seda enam, et meie ei saa iialgi arvata, et Soome võiks ähvardada Venemaad.

Meie ülepea ei tahtnud, et Läänemeri muutuks veel kord sõjaväljaks.

3. *Molotovi küsimus:*

Kas Saksamaa on valmis andma oma nõusolekut selleks, et Nõukogude Vene annaks omalt poolt tagatist Bulgaariale ja saadaks sinna selleks otstarbeks Nõukogude Liidu sõjavägesid, kusjuures tema

— Molotov — tahaks aga seletada, et nendel ei ole, näiteks, kavatsust kuningat sel puhul kõrvaldada.

Minu vastus:

Bulgaaria on suveräänne riik ja minul ei ole teada, et Bulgaaria oleks ülepea palunud Nõukogude Liitu temale anda tagatist, nagu Rumeenia oli palunud Saksamaad. Peale selle peaksin mina selles asjus oma liitlastega nõu pidama.

4. *Molotovi küsimus:*

Nõukogude Liit vajab igal tingimusel vabat väljapääsu Dardanellide kaudu ja nõuab oma riigikaitse huvides mõnede tähtsate Dardanellides või Bosporuses asetsevate baaside okupeerimist. Kas Saksamaa nõustuks sellega või mitte?

Minu vastus:

Saksamaa on alati valmis olnud andma oma nõusolekut nendele muudatustele Montreux' statusel alal, mis on soodsad Musta Mere rannal asetsevatele riikidele. Saksamaa ei ole mitte nõus merekitsustes asetsevate baaside okupeerimisega Nõukogude Liidu poolt.

Rahvussotsialistid!

Mina olen sellele ainsale võimalikule arvamisele asunud, millele ma pidin asuma kui Saksa Riigi vastutav juht ja Euroopa kultuuri esindaja.

Tulemuseks oli see, et Nõukogude Vene süvendas oma Saksamaa vastu sihitud tegevust, hakkas viivitamata peale Rumeenia riiki hävitava tööga ja tegi katset kõrvaldada propaganda abil Bulgaaria valitsust.

Peast segaste ja mitte küpsete Rumeenia Legiooni liikmete toetusel läks küll korda lavastada riigipööret selleks, et kukutada riigipead kindral Antonesku't, tekitada kogu riigis segadust ja takistada, seadusliku võimu kõrvaldades, saksa tagatislubaduse jõusse astumist.

Mina siiski arvasin, et oleks parem, kui mina vaikiks.

Niipea, kui see katse oli nurja läinud, suurendati jälle Vene vägede koondisi Saksa idapiiril. Kardetavasse lähedusse saksa piirilt paigutati ikka uusi soomusautode üksusi ja parašütistide salku. Saksa kaitsevägi ja saksa kodumaa teavad, et veel mõni nädal tagasi meie ida piiril ei olnud mitte üht soomus-voi motoriseeritud diviisi.

Kui aga läheks veel tarvis tõendusi selleks, et Inglismaa ja Nõukogude Vene olid vahepeal astunud koalitsiooni, mille olemasolud eitasid ja maskeerisid, siis tõi neid tõendusi esile Jugoslaavias aset leidnud konflikt.

Sel ajal, kui mina ikka veel püüdsin, töötades Duce'ga vastastikuse arusaamise õhkkonnas, teha veel viimast katset Balkani rahustuseks ja tegin Jugoslaaviale ettepaneku astuda Kolmikliitu, oli Inglismaa ühes Nõukogude Venemaaga organiseerinud seda riigipööret, mis kõrvaldas ühe öö kestel selle valitsuse, mis oli valmis kokkulepet sõlmima. Nüüd võib Saksa rahvale teatavaks teha, et Serbia riigipööre, mis oli sihitud Saksamaa vastu, toimus mitte ainult Inglise, vaid kõigepealt Nõukogude Vene lippude all.

Meie vaikisime jälle. Siis läks aga Nõukogude Vene juhtkond veel ühe sammu edasi. *Ta organiseeris mitte ainult puts'i, vaid sõlmis talle truult suhtuvate isikutega selle nii hästi tuntud sõbruspaketi, mille eesmärgiks oli toetada serblasi nende vastuhakkamises Balkani rahustamise katsele ja üthlasi neid ässitada Saksamaa vastu. See polnud mingi platooniline katse:*

Moskva nõudis Serbia vägede mobilisatsiooni.

Ka sel hetkel arvasin mina, et oleks parem mitte rääkida. Siis aga läksid Kremli võimukandjad veel ühe sammu kaugemale.

Saksa Riigivalitsusel on praegu olemas dokumendid, millistest selgub, et Venemaa oli lubanud Serbiale teda varustada Saloniki kaudu sõjariistadega, lennukitega, sõjamoona ja muu sõjaväevarustusega selleks otstarbeks, et teda lõplikult veenda võitlusest osavõtmise vajadusest.

Ja see juhtus peaaegu sel samal hetkel, kui mina ise veel andsin Jaapani välisministrile Dr. Matsuoka'le nõu kõrvaldada pinget Venemaa suhtes, sest et mina lootsin ikka veel, et läheb korda säilitada rahu.

Ainult meie võrratute sõjaväeosade kiire läbimurdmine Skoplje suunas ja Saloniki okupeerimine suutsid takistada Nõukogude Vene ja anglosakslaste salaliidu kavatsuste teostamist. Serbia lennuohvitserid lendasid aga Venemaale, kus neid jalamaid võeti vastu kui liitlasi. Teljeriikide võit Balkanil ajas eeskätt nurja plaani, mille eesmärgiks oli *Saksamaad sisse mässida sel suvel võitlusse kagus, mis oleks kestnud nii mitu ja mitu kuud, siis seda aega ära kasutada, et võimalikult lõpule viia Nõukogude Vene sõjavägede koondamist, üthlasi tõsta nende valmidust sõjale ja siis ühes Inglismaaga ja Ühendriikide toetusel varustuse näol kägistada ja lammastada Saksa Riiki.*

Nii oli Moskva mitte ainult rikkunud meie sõpruspaktis ettenähtud määrusi, aga on ka meid kohutavalt reetnud. See juhtus siis, kui Kremli võimukandjad teesklesid väliselt viimseni, rääkides, et nemad soovivad sõprust ja rahu ja kui nad lükkasid ümber tõsiasju vormis, mis näis olevat täiesti süütu. Täpselt nõnda käitusid nad Soome ja Rumeenia asjus.

Senini olid asjaolud mind sundinud ikka jälle ja jälle vaikima, nüüd on aga jõudnud kätte aeg, kus pealtvaatamine osutub mitte ainult lubamatuks sallivuseks, vaid kuriteoks Saksa rahva ja kogu Euroopa suhtes.

Täna seisab ümmarguselt 160 vene diviisi meie piiril. Nädalate kaupa on juba kestnud selle piiri rikkumine mitte ainult meie juures, vaid ka kaugel põhjas ja samuti Rumeenias. Vene lenjuritele nähtavasti pakub lõbu seda piiri muretult tähelepanemata jätta, et nõnda meile näidata, et nad peavad endid nende piirkondade peremeesteks. Öösel vastu 18. juunit on Vene patrullid Saksa Riigi maaalale sisse tunginud ja tõmbusid tagasi alles peale kestvat tulevahetust. Nii on kätte jõudnud tund, millel osutub tarvilikuks vastu panna sellele juudi ja anglosaksi soost sõjaõhutajate salaliidule ning ühtlasi bolševistliku Moskva Keskomitee juudi võimukandjatele.

Saksa rahvas!

Sel hetkel teostub sõjavägede koondamine niisuguses ulatuses, millist maailm ei ole veel näinud. Ühes Soome sõpradega seisavad Narviku võitlejad Põhja Jäämere ääres. Saksa divisiid Norra vallutaje juhtimisel kaitsevad ühes Soome vabadussõja kangelastega nende marssali juhatusel Soomet. Idapreisist Karpaatideni ulatuvad saksa ida sõjarinde väeosad. Pruti jõe kaldail, Doonau jõesuudme ümber ulatuvatel maaaladel Musta mere rannikuni seisavad koos Saksa ja Rumeenia sõdurid riigipea Antonesku juhtimisel.

Nii on selle sõjarinde ülesandeks mitte enam üksikute maade kaitse, vaid Euroopa julgeoleku kindlustamine ja sellega kõikide päästmine.

Sellepärast olen mina täna otsustanud jälle usaldada Saksa Riigi ja saksa rahva saatuse ja tuleviku meie sõdurite kätte.

Jumala abi olgu meiega iseäranis selles võitluses!

allakirjutanud Adolf Hitler.

Saksa Välisministeeriumi Noot Nõukogude
Sotsialikkude Vabariikide Liidu
Valitsusele ühes lisadega

Kui Saksa Riigivalitsus, sisendatud kindla sooviga saavutada huvide tasakaalu Saksamaa ja NSLV vahel, pöördus 1939 a.suvel Nõukogude valitsuse poole, oli tema täiesti teadlik asjaolust, et see ei olnud kuigi kerge ülesanne jõuda kokkulepele riigiga, mis on ühelt-poolt rahvusriikide sekka kuuluv riik, mis on selle tõttu teatud õiguste ja kohustuste kandjaks, milles aga teiselt poolt valitseb partei, mis moodustab Kominterni osakonda ja püüab teostada maailma revolutsiooni ja kaotada rahvusriike. Saksa Riigivalitsus tegi ülalmainitud katse, selle peale vaatamata, et Saksamaa ja Nõukogude Vene poliitiliste eesmärkide põhimõtteline lahkumine ja nende maaailma-vaateid iseloomustav diametraalne vastuolu põhjustasid kaaluvaid raskusi. Saksamaa asus arvamisele, et kokkulepe Saksamaa ja Venemaa vahel hoiaks ära sõda ja kindlustaks mõlemale rahvale, kes on alati sõbralikult üksteisesse suhtunud, eluks tarvilikkude tarvete saamist ja et ta niiviisi osutuks parimaks tagatiseks selleks, et internatsionaalse juudi rahva kommunistliku õpetuse levitamine oleks lõplikult takistatud; see oli Saksa Riigivalitsuse juhtmõte. Ülalmainitud oletus leidis kinnitust selles, et teatud juhtumid Venemaal ja teatud abinõud, milliseid vene valitsus hakkas kasutama rahvusvahelises elus, lubasid vähemalt oletada, et Nõukogude Vene on lahti ütelnud kommunistlikust õpetusest ja loobunud rahvaste demoraliseerimisest. Näis, et Saksamaa sammule heatahtlik suhtumine Moskvas ja Nõukogude Liidu valitsuse valmisolek sõlmida sõpruspakti Saksamaaga kinnitasid selle muudatuse oletust. Nii sõlmiti 23. augustil 1939 mittelkallaletungimispakt ja 28. septembril kirjutati mõlemate riikide poolt alla piiri- ja sõpruspaktile. Nende lepingute tuum oleks:

1. Mõlemad riigid lubasid mitte rünnata teineteist ja elada üksteisele sõbralikult suhtuvate naabrite vahekorras.
2. Huvialade piirid said kindlaks määratud, kusjuures Saksa Riik pidi loobuma *igast Soome, Läti, Eesti, Leedu, Bessaraabia mõjutamise katsest*, kuna endise Poola piirkond mööda Narevi, Bugi ja Sani jõgede liini pidid Nõukogude Vene soovil Venemaa külge liidetud saama.

Pärast seda, kui sõlmiti mittekallaletungimispakt Nõukogude Liiduga, muutis ka Riigivalitsus põhimõtteliselt oma poliitikat NSVL suhtes ja sest päevast alates sõbralikult suhtus Nõukogude Liitu. Tema täitis ausasti Venemaaga sõlmitud lepinguid sõnasõnaliselt ja sisu poolest. Siis Poola vallutamise ja, nii-ütelda — saksa

vere hinnaga, aitas tema Nõukogude Liidu selle olemasolu suurimale välispoliitilise edule. See oli võimalik ainult sellepärast, et saksa poliitika Venemaa suhtes oli heatahtlik ja et saksa kaitseväge võidud olid hiigelsuured.

Riigivalitsusel oli põhjust oletada, et Nõukogude Vene suhtub samuti sõbralikult Saksa Riigile, seda enam, et Nõukogude Vene valitsus oli korduvalt toonitanud sel ajal, kui välisminister von Ribbentrop pidas läbirääkimisi Moskvast, et need lepingud on Saksamaa ja Nõukogude Vene vastastikuste huvide kestva tasakaalu aluseks ja, et mõlemad rahvad võivad elada heas vahekorras, kui nad vastastikult respekteerivad teise poole riigikorda ja ei sega endid mitte teise poole ellu. *Kahjuks aga selgus, et Saksa Riigi valitsus oli kõvasti eksinud, kui ta jõudis ülalmainitud oletusele.*

II.

Tegelikult arendas Komintern juba varsti pärast seda, kui sõlmiti saksa-vene lepingud, suurt aktiivsust kõikides piirkondades. See väide käib mitte ainult Saksamaa kohta, vaid ka Saksamaale sõbralikult suhtuvate ja erapooletute riikide kohta ning saksa väeosadelt okupeeritud piirkondade kohta. Selleks, et mitte rikkuda lepinguid avalikult, muudeti meetode ja neid maskeeriti hoolsamini ja õige viimistletult. Saksamaa, nii-nimetatud "imperialistliku sõja" alaliste ründamistega arvati nähtavasti Moskvast tasakaalustada rahvussotsialistliku Saksamaaga sõlmitud pakti mõju. Politsei energiline ja edukas tegevus riigi kaitseks sundis Kominterni jätkama oma demoraliseerivat tegevust ning teadete hankimist kaudsel teel, nimelt Saksamaa naaberriikidest. Selleks otstarbeks tarvitati endiseid kommunistlikke parteitegelasi, kes pidid tegema Saksamaal *demoraliseerivat propagandat* ja ettevalmistama sabotaaži toiminguid. GPU's teeniv komissar Krõlov juhatas selleks otstarbeks ellu kutsutud süstemaatilist väljaõpetust. Ühtlasi arendati intensiivset demoraliseerimise ja laostamise tegevust Saksamaalt okupeeritud piirkondades, eriti aga Protektoraadis, okupeeritud Prantsusmaa piirkondades, Norras, Hollandis, Belgias ja nõnda edasi. Nõukogude Liidu esindused, eriti peakonsulaat Prahast tegid kõvasti tööd. Raadiosaate- ja vastuvõttesesiseadete abil saadeti virgalt teateid, millised praegu täiel määral tõendavad, et Kominterni tegevus oli sihitud Saksa Riigi vastu. Kominterni muu demoraliseeriva tegevuse kohta ning salakuulamise kohta on olemas rohkesti ametlikult tõestatud tunnistajate seletusi ja trükitud ning kirjutatud materjali. Hiljem moodustati sabotööride grupe; neil olid kasutada laboratooriumid, kus valmistati sabotaaži toimingute teostamiseks määratud süüte- ja lõhkepomme. Nii, näiteks, rünnati mitte vähem kui 16 saksa laeva.

Selle demoraliseerimise ja sabotaaži tegevuse kõrval seisis *salakuulamine*. Nii püüti alatute abinõudega meelitada Nõukogude Liidust opteerivaid sakslasi astuma GPU teenistusse. Häbematul viisil sunniti mitte ainult mehi vaid ka naisi esitama sooviavaldusi ja neid kohustuma teenima GPU's. Isegi Nõukogude Vene saatkond Berliinis saadiku Kobuloviga eesotsas ei kõhelnud kasutada piiritud viisil eksterritoriaalsuse eesõigusi salakuulamise otstarveteks. Peale selle oli Prahlas asuva Nõukogude Vene konsulaadi liige Mohhov terve salakuulamise võrgu eesotsas; see võrk laotus kogu Protektoraadis. On veel teada juhtumeid, mis pakuvad õiget ning selget pilti Nõukogude Vene laiaulatuslikkudest, politseilt aga õigel ajal paljastatud mahhinatsioonidest. Ülevaade näitab absoluutselt selgesti, et Nõukogude Liit oli arendanud Saksamaa vastu sihitud tegevuses suurt aktiivsust seadusvastase demoraliseerimise, sabotaaži, terrori ja sõjasalakuulamise näol poliitikas, majanduses ning sõjaasjus.

Mis puutub Nõukogude Vene demoraliseerimise tegevusse väljaspool saksa piire, võib väita, et seda tööd tehti peaaegu kõikides Euroopa riikides, mis suhtusid sõbralikult Saksamaale või asetsesid Saksamaa poolt okupeeritud piirkondades. Nii näiteks süüdistasid vene propaganda asutused *Rumeeniasse* saadetud lendlehtedes Saksamaad kõikides tekkinud raskustes ja püüdsid sel viisil tekitada saksa vaenulist meeleolu. Just niisama talitati ka *Jugoslaavias*. Seal kutsusid lendlehed üles protesti avaldamiseks Tsvetkoviči valitsuse koostöö vastu imperialistlikkude Berliini ja Rooma valitsustega. Ühel kommunistlikkude parteitegelaste koosolekul Agramis öeldi, et kogu Euroopa piirkond Slovakkiasst Bulgaariani kuulub protektoraadi näol Nõukogude Liidule, kui Saksamaa nõrgestamine on teostatud. Saksa sõdurid leidsid Belgradis Nõukogude Vene saatkonnas rohksti ametlike dokumente, mis tõendasid, et see propaganda tegevus oli vene päritoluga.

Jugoslaavias tehti kommunistlikku propagandat, tarvitades rahvuslikke lõõksõnu, kuna aga *Ungaris* ja eriti Ruteenias, sisendati, et vabastamine tuleb Nõukogude Liidu kaudu. Iseäraliselt elav oli aga saksa vaenuline kihutustöö *Slovakkias*, kus sagedasti tehti kihutustööd Nõukogude Venega liitumise mõttes.

Soomes tegutses kuulus "Nõukogude Venemaaga rahu — ja sõprusühing". Tema töötas koos Petrovskoi saatejaamaga ja püüdis demoraliseerida seda maad; tema tegevus oli täiesti saksa vaenuline.

Prantsusmaal, Belgias ja Hollandis ässitati saksa okupatsiooni sõjaväe vastu. Sarnast ässitustööd rahvusliku ja panslaavia maiguga tehti ka *Kindralkubermangus*. (Vaevalt olid saksa ja itaalia väeosad jõudnud okupeerida *Kreekat*, kui Nõukogude Vene propaganda asus ka seal tööle). Kokkuvõtte näitab meile, et NSVL on süstemaatiliselt

vastu pannud igale Saksamaa katsele seada Euroopas jalule stabiilset korda.

Paraleelselt toimus ka propaganda kaudu aktsioon, mis oli otse sihitud saksa poliitikas tarvitusele võetud abinõude vastu; see propaganda tähendas, et need abinõud olevat Venemaa vastu sihitud ja püüdis mitmeid maid meelitada ühinema Nõukogude Venemaaga selleks, et vastu panna Saksamaale. *Bulgaarias* tehti Kolmikliidu vastast agitatsiooni, agiteeriti aga tagatispakti Venemaaga kasuks, *Rumeenias* hiiliti osavasti Raud Kaarti ja tarvitati kurjalt selle juhtide usaldust, nagu näiteks rumeenlane Groza, kes tegi 23. jaanuaril 1940 riigipööre katset; tema selja taga tegutsesid aga Moskva bolševistlikud agendid. Riigivalitsusel on olemas täiesti usaldusväärsed tõendused.

Mis puutub *Jugoslaaviasse*, siis tuleb tähendada, et Riigivalitsusel on dokumendid, millistest selgub, et Jugoslaavia saadik Georgevič, viibides Moskvast 1940 aastal mai kuus, jõudis veendumusele nõupidamisel, mis temal oli Molotoviga, et seal peeti Saksamaad kõige võimsamaks vaenlaseks lähemas tulevikus. Veel selgem oli Nõukogude Vene suhtumine serbia ohvitseride soovidele sõjariistade suhtes. Novembris 1940 ütles Nõukogude Vene kindralstaabi ülem Jugoslaavia sõjaatašeele: "Meie anname viibimata kõiki, mida teie nõuate". Hinnad ja maksmise tingimised olid Belgradi valitsuse otsustada; pandi ainult üks tingimus: *hoida saladuses Saksamaa eest*. Kui Tsvetkoviči valitsus astus pärastpoole kontakti teljeriikidega, siis hakati Moskvast viivitama sõjariistade saatmisega; nõnda seletati lühidalt ja selgesti Jugoslaavia sõjaatašeele Nõukogude Liidu sõjaministeriumis. Belgradi riigipöörde organiseerimine 27. märtsil oli Serbia salaliitlaste ja inglise-vene agentide Saksamaa vastu sihitud salasepitsuste haripunktiks. Selle riigipöörde organiseerija ja Musta Käe juht härra Simorič viibib Moskvast ja arendab seal tihedas kontaktis Nõukogude Vene propaganda asutustega Saksamaa vastu sihitud aktiivset tegevust.

Ülalmainitud tõsiasiad moodustavad vaid väikest osa NSVL laiaulatuslikust Saksamaa vastu sihitud propaganda tegevusest. Et pakkuda avalikule arvamisele ülevaadet Nõukogude Vene asutuste tegevusest selles suunas ja talle võimaldada oma otsust selles asjas teha, kavatab Riigivalitsus esitada avalikule arvamisele temal olevat laiaulatuslikku materjali, mis käsitleb eelpool tähendatud asutuste tegevust pärast saksa-vene lepingute sõlmimist. Riigivalitsus peab kokkuvõetult järgmist konstateerima:

Nõukogude Vene valitsus on lepingute sõlmimise ajal Saksamaaga korduvalt täitsa selgesti kinnitanud, et temal ei olevat kavatsust otsesel teel või kaudselt ennast saksa asjadesse segada. Sõpruspakti sõlmimisel on Nõukogude Valitsus pühalikult kinnitanud,

et tema soovib Saksamaaga koos töötada ja lõpule viia kõikide rahvaste elu huvide rahuldamise mõttes Saksamaa ja Inglismaa ning Prantsusmaa vahel möllava sõja ja et tema soovib seda eesmärki võimalikult pea saavutada. Need Nõukogude Vene lepingud ja kinnitused ilmutavad ülalmainitud tõsiasiade valgusel oma õiget iseloomu ja, nimelt, et nad olid vaid *teadliku eksiteele juhtimise ja petmise katsed*. See väide leiab uut kinnitust sõja käigu arengus. Vaatamata kasule, mida Nõukogude Vene oli saanud tänu Saksamaa temale sõbralikule suhtumisele, ei olnud Nõukogude Vene suhtumine Saksamaasse lojaalne. Riigivalitsusel oli ümberpöörduvalt võimalus jõuda veendumusele, et 1939 aastal ilmunud "Juhtnõõrides Slovakkia kommunistlikule parteile" leiduv *Lenini* tees "võib küll sõlmida pakke mõnede teiste riikidega, kui need on kasulikud Nõukogude Liidu valitsusele ja teevad vastast kahjutuks" on ka oma osa etendanud 1939 aasta pakti sõlmimisel. Nii oli sõpruspakti sõlmimine Nõukogude Vene valitsuse puht taktikaline manööver. Ainsaks eesmärgiks oli saavutada Venemaale kasulikke tehinguid ja samaaegselt ettevalmistada uut Nõukogude Vene võimu valjaastumist. Juhtnõõte ei muutunud: nõrgestada mittebolševistlikke riike, et neid siis kergemini demoraliseerida ja et neid hävitada. Brutaalselt selgesti on see öeldud Nõukogude Liidu saatkonnas peale Belgradi vallutamist leitud kirjutises: "NSVL reageerib õigel hetkel. Teljeriigid on omi vägesid laiali paisanud ja sellepärast ründab NSVL Saksamaad ootamatult". Nõukogude Liidu valitsus ei ole mitte vene rahva soove täitnud. Vene rahvas tahtis elada sõbralikus vahekorras saksa rahvaga ja ausati säilitada rahu, Nõukogude Vene valitsus jätkas aga oma bolševistlikku ja valelikku poliitikat, nõnda võttes enesele raske vastutuse.

III.

Nõukogude Liidu demoraliseeriv propagandategevus Saksamaal ja muus Euroopas ei jäta mingit kahtlust selles, kuidas Nõukogude Liit suhtub Saksamaale. Tuleb aga tähendada, et Nõukogude valitsuse hoiak *poliitilises elus ja sõja asjus* räägib saksa-vene paktide sõlmimise päevast alates veel selgemat keelt.

Kui Moskvas määrati kindlaks huvialade piire, siis seletas Nõukogude Liidu valitsus Riigivälisministrile, et tal ei olevat kavatsust neid riike okupeerida või anekteerida, välja arvatud endise Poola demoraliseerituid piirkondi. Tegelikult aga, nagu seda näitabgi sündmuste käik, püüdis sel ajal Nõukogude valitsus järjekindlalt saavutada oma poliitilises tegevuses vaid üht eesmärki ja, nimelt, *nihutada oma sõjaväge võimalikult edasi läänepoole Põhja Jäämere ja Musta*

mere vahel asetsevates maaalades ja nõnda levitada bolševismi Euroopas.

Selle poliitika arengu faase iseloomustavad järgmised tunnused:

1. Areng algas nii-nimetatud abistamispaktide sõlmimisega Eestiga, Lätiga ja Leeduga oktoobris ja novembris 1939 ja sõjabaaside ehitamisega nendes maades.

2. Järgmise sammu käidi Soome suunas. Kui Soome valitsus lükkas tagasi Nõukogude Liidu nõudmised, sest et nende vastuvõtmine oleks rikkunud Soome riigi suveräänsust, siis moodustas Nõukogude Liidu valitsus Kusineni kommunistliku väärvalitsuse. Kui aga Soome rahvas loobus kontakti astumisest selle valitsusega, siis esitati Soomele novembrikuu lõpul 1939 ultimaatum, milles ähvardati punaarmee sissemarssimisega. Märtsis sõlmiti rahuleping ja Soome pidi oma kagu provintsid loovutama. Nendes provintsidest levitati viivitamata bolševismi.

3. Mõni kuu hiljem, nimelt, juulis 1940 hakkas Nõukogude Liidu aktsioon Balti riikide vastu. Leedu kuulus esimese pakti alusel Saksa huvi alla. Raske südamega ja sisendatud sooviga, säilitada kallist rahu, loovutas Riigivalitsus teises lepingus, täites Nõukogude Liidu soovi, selle maa suurima osa Nõukogude Liidule, kuna Saksamaa kätte jäi selle maa vaid väike riba. 15. juunil esitati ultimaatum ja siis Nõukogude Liit okupeeris, ilma et ta oleks teatanud Riigivalitsusele, kogu Leedu ja ka selle riba, mis asetses Saksa huvialas. Nii nihkus NSVL otse Idapreisi kogu ida piiri juure. Kui pöörduti pärastpoole selles asjus Saksamaa poole, jättis Riigivalitsus pärast raskeid läbirääkimisi ka selle osa Nõukogude Liidu kätte. Seda tegi ta, et asja sõbralikult lahendada.

Natukene hiljem okupeeris Nõukogude sõjavägi Eesti ja Läti. See oli nende riikidega sõlmitud abistamispaktide rikkumine. Nõukogude Liit lihtsalt anekteeris Balti riigid ja levitas seal bolševismi, mis oli vastolus Moskva täpsete ja selgete kinnitustega ja töotustega. Samaaegselt toimusid Nõukogude Liidu põhja sektoris Euroopa vastu sihitud esimesed Punaarmee suured koondumised.

Mööda minnes tuleks ka tähendada, et Saksamaa kokkulepped nende riikidega majanduse alal pidid rikkumata jääma; nad olid aga Nõukogude valitsuse poolt ühekülgsest tühistatud.

4. Moskvast sõlmitud lepingutes, huvialade äramääramisel endise Poola riigi piirkonnas jõuti selgele kokkuleppele, et väljaspool nende huvialade piire ei saa teha kihutustööd, vaid vastastikuste okupatsiooni asutuste tegevus peab piirduma rahuliku üleshitamissooga. Riigivalitsusel on olemas kahtlemata õiged tõendused selles, et Nõukogude Liit oli nendest lepingutest hoolimata juba varsti pärast selle piirkonna okupeerimist mitte ainult lubanud teha

saksavastast agitatsiooni Poola Kindralkubermangus, vaid aitas kaasa, tehes samaaegselt bolševistlikku propagandat, mis oli suunatud Pindralkubermagusse. Nendesse piirkondadesse saadeti, nii pea kui neid okupeeriti, tugevaid vene garnisone.

5. Sel ajal, kus Saksamaa võitles läänes Prantsusmaaga ja Inglismaaga, toimus Nõukogude Liidu edasitung *Balkanil*. Moskvas peetud läbirääkimiste ajal oli Nõukogude Liidu valitsus ütelnud, et tema omalt poolt ei anna hoopis Bessaraabia küsimuse lahendamiseks. Sellest hoolimata teatas Nõukogude Liidu valitsus 24. juunil 1940 Riigivalitsusele, et tema olevat otsustanud Bessaraabia küsimust jõuga lahendada. Samaaegselt teatati, et Nõukogude Liit nõuab omale ka Bukoviinat, see tähendab, endist Austria Kronland'i piirkonda, mis iialgi ei ole Venemaale kuulunud ja millest Moskvas omal aja ülepea ei räägitud. Saksa saadik Moskvas seletas Nõukogude Liidu valitsusele, et Nõukogude Liidu valitsuse otsus oli täiesti ootamata Riigivalitsusele ja et ta kahjustab tõsiselt Saksa huvisid Rumeenia majanduses ning mõjutab ebasoodsalt sakslust Bukoviinas. Härra Molotov vastas sellele, et asi olevat erakordselt kiire ja et Nõukogude Liit ootavat Riigivalitsuse vastust 24 tundi. Sellegipärast, et see Rumeenia vastu sihitud samm tuli nii järsult, andis Riigivalitsus ka sel korral soodsa vastuse, et säilitada rahu ja alal hoida sõbralikke suhteid Nõukogude Liiduga. Riigivalitsus soovitas Rumeenia valitsusele, kes pöördus Saksamaa poole palvega teda abistada, anda järele ja loovutada Bessaraabiat ja Põhja Bukoviinat Nõukogude Liidule. Ühes Rumeenia valitsuse jaatava vastusega esitas Saksamaa ka Nõukogude Liidu valitsusele Rumeenia valitsuse palve, milles viimane palus talle lubada küllalt aega ülalmainitud avarate piirkondade evakueerimiseks, elanikkonna julgeoleku kindlustamiseks ning tema varandusse puutuvate küsimuste lahendamiseks. Nõukogude valitsus jättis selle palve tähelepanemata, esitas ultimaatumi Rumeeniale ja hakkas juba 22. juunil osaliselt okupeerima Bukoviinat ja kohe pärast seda okupeeris ta kogu Bessaraabia Doonau jõeni. Nõukogude Liit võttis viivitamata need maaalad oma alla, levitas seal bolševismi ja hakkas neid laastama. On täitsa selge, et *Nõukogude valitsus rikkus Moskvas sõlmitud kokkuleppeid, kui* tema okupeeris neid piirkondi, mis kuulusid Saksamaa huviala ossa ja kui tema levitas seal bolševismi. Siiski suhtus Riigivalitsus võib-olla isegi veel lojaalsemalt Nõukogude Liidule. Nii suhtus tema täitsa erapooletult Soome sõja ja Balti probleemi asjus, tema toetas Nõukogude Liidu valitsuse vaatepunkti Rumeenia asjus ja leppis, kuigi raske südamega, Nõukogude Liidu toimingutega. Et võimalikult ära hoida lahkuminekuid, võttis Riigivalitsus viibimata ette laiaulatusliku ümberasustamise aktsiooni ja tõi tagasi Saksamaale kõik sakslased, kes elasid Nõukogude Liidult oku-

peeritud piirkondades. Riigivalitsus arvab, et vaevalt leidub parim tõendus tema soovile saavutada kestvat rahu Nõukogude Liiduga.

IV.

Venemaa edasitungi tõttu Balkani suunas kerkis territoriaalsete probleemide küsimus selles piirkonnas. Rumeenia ja Ungari pöördusid 1940 aasta suvel tol hetkel, kui inglise agendid olid õhutanud ülalmainitud lahkuminekuid ja sellega põhjustanud kriisi, Saksamaa poole palvega lahendada territoriaalse tüli küsimust. Augusti kuu lõpul seisid Ungari ja Rumeenia sõja eel. Saksamaa, kelle poole olid Ungari ja Rumeenia korduvalt pöördunud palvega olla vaheltsobitajaks nende tülis, kutsus, kontaktis Itaaliaga, soovides säilitada rahu Balkanil, mõlemaid riike Viini konverentsile ja langetas seal nii-nimetatud *Viini vabekohtu otsuse*. Nii määrati kindlaks Ungari-Rumeenia uus piir, kusjuures Saksamaa ja Itaalia andsid *tagatise* ülejäänud Rumeenia riigile, et võimaldada Rumeenia valitsusele seletusi anda oma rahvale tema maaala loovutamise asjus ning selleks, et ära hoida tüli võimalust selles piirkonnas. Silmas pidades, et Vene nõudmised selle maala suhtes olid rahuldatud, ei võinud see tagatis mingil tingimisel olla sihitud Venemaa vastu. Sellegipärast tegi Nõukogude Liit raskusi ja, hoolimata oma kinnitustest, et tema nõudmised Balkanil on rahuldatud, kui ta saab omale Bessaraabia ja Põhja Bukoviina, tegi tema teatavaks, et temal on veel huvisid Balkanil. Tuleb tähendada, et viimased ei olnud esialgselt täpsemalt defineeritud.

Sellest ajast peale võtab Nõukogude Liidu Saksamaa vastu sihitud poliitika üha selgemat kuju. Riigile saabuvad sellest ajast peale konkreetsed teated, millistest selgub, et kauemat aega Moskvast veninud läbirääkimised Inglise saadikuga arenevad soodsalt. Samaaegselt langesid Riigivalitsuse kätte andmed, millistest on näha, et Nõukogude Liit valmistus intensiivselt sõjale kõikides nendes piirkondades. Neid andmeid kinnitab Belgradis hiljuti leitud Moskva jugoslaavia sõjaatašee aruanne 17 detsembrist 1940, milles on sõnasõnalt öeldud: *“Andmetest, mis pärit Nõukogude Liidu ringkondadest, selgub, et õhuväe, soomusüksuste ja kahurväe varustamine sõjaabi-nõudega, kusjuures on arvesse võetud praeguste sõdade kogemused, on täies hoos ja on üldjoontes lõpule viidud augusti kuuks 1941. Arvatavasti ei juhtu suuremaid muudatusi Nõukogude Liidu välispoliitikas enne seda viimast tähtaega.”*

Kuigi Nõukogude Liidu hoiak Balkani küsimuses oli ebasõbralik, tegi Saksamaa jälle jõupingutuse, et jõuda vastastikusele arusaamisele Nõukogude Liiduga. Selleks otstarbeks andis Riigivälisminister kirjas härra Stalinile täieliku ülevaate Riigivalitsuse poliitikast

Moskva läbirääkimiste ajast. Selles kirjas tema juhib tähelepannu eriti järgmisele: kui sõlmiti Kolmikliidu pakt, siis asusid Saksamaa, Itaalia ja Jaapan ühemeelselt arvamisele, et see pakt ei ole mingil tingimusel sihitud Nõukogude Liidu vastu ja, et see kokkulepe ei mõjuta Kolmikliidu sõbralikku suhtumist Nõukogude Liidule ja viimasega sõlmituid lepinguid. Kirjas räägitakse ühtlasi Kolmikliidu soovist ja lootusest, et Kolmikliidul läheb korda ühel jõul selgitada ja väljendada konkreetses vormis seda sõbralikku vahekorda, mida Kolmikliit soovib saavutada Nõukogude Liiduga. Riigivälisminister palus härra Molotovi Berliini selleks, et neid küsimusi arutada.

Härra Molotovi külaskäigu ajal Berliinis pidi Riigivalitsus konstateerima, et Venemaa on valmis sõbralikult ja ausasti kaasa töötama Kolmikliiduga ja eriti Saksamaaga ainult siis, kui viimane on valmis maksuma Nõukogude Liidule selle kaastöö eest nõutud hinda. See hind oleks Nõukogude Liidu edasitung põhjas ja Kagu-Euroopas.

Härra Molotov esitas järgmised nõudmised Berliinis ja järgnevates diplomaatilistes läbirääkimistes Moskvast:

1. Nõukogude Liit soovib anda Bulgaariale tagatist. Peale selle soovib tema sõlmida selle riigiga abistamispakti Balti riikidega sõlmitud abistamispaktide eeskujul. See tähendaks, et Nõukogude Liit soovib saada sõjabaase. Siin tähendas Molotov, et Bulgaaria riigikord jääb puutumatuks. See oli ka vene komissari Sobolevi eesmärgiks, kui ta sõitis Sofiasse.

2. Nõukogude Liit nõuab lepingut Türgimaaga selleks otstarbeks, et saada pika tähtajaga rendi alusel baasi Bosporuses ja Dardanellides NSVL maa- ja mereväele. Sel juhul, kui Türgimaa peaks teatama, et tema sellega ei nõustu, peavad Saksamaa ja Itaalia talitama ühemeelselt Nõukogude Liiduga, kui Nõukogude Liidu diplomaatia võtab käsile surveabinõud, et ülalmainitud eesmärki saavutada. Need nõudmised oleks: panna maksuma vene võimu Balkanil.

3. Nõukogude Liit teatab, et tema tunneb, et Soome jälle ähvardab teda, selle tõttu nõuab Nõukogude Liit, et Saksamaa oleks Soome täiesti maha jätnud. Tegelikult see tähendaks Soome riigi hävitamist.

On ju ise endast arusaadav, et Saksamaa ei saanud vastuvõtta neid Vene nõudmisi, milliste kohta Nõukogude valitsus tähendas, et nad on vaid Nõukogude Liidu Kolmikliitu astumise eeltingimised. Selle Saksamaa hoiaku tulemusteks oli, et Venemaa tugevdas oma Saksamaa vastu sihitud poliitikat ja, et tema, üha tihedamaks kasvavas kontaktis toimuv koostöö Inglismaaga tuli ilmsile. Jaanuaris 1941 aastal tuli see Vene tõrgas hoiak esimest korda ilmsile diplomaatias. Nimelt, kui Saksamaa võttis sel kuus käsile teatud ettevaatuse abinõusid Bulgaaria maaalal briti väeosade maandumise vastu

Keekas, siis astus Vene saadik Berliinis ametlikult välja ja juhtis tähelepanu järgmisele: *Nõukogude Liit asub arvamisel, et Bulgaaria maa-ala ning mõlemad merekitsused kuuluvad Vene julgeoleku piirkonda ja et Nõukogude Liit ei või mitte ükskõikselt suhtuda tema julgeoleku huvisid ähvardavatele sündmustele. Selle tõttu olgu Nõukogude valitsuse arvamine hoiatuseks Saksa väeosade ilmumise korral Bulgaaria maaalal ja mõlemates merekitsustes.*

Riigivalitsus seletas ära Nõukogude valitsusele, mis põhjustel ja mis otstarveteks oli ta käsile võtnud sõjaabinõusid Balkanil. Tema juhtis ka Nõukogude valitsuse tähelepanu sellele, et Saksamaa paneb kõikide abinõudega vastu igale Inglismaa katsele endale kindlustada tugipunkti Kreekas, aga et temal ei ole kavatsust okupeerida merekit-susi ja, et tema ka edaspidi respektierib Türgimaa võimu alla kuulu-vat piirkonda. Saksa väeosade läbimarssimist Bulgaariast ei võiks mitte lugeda Nõukogude Liidu julgeoleku huvide rikkumiseks. Riigi-valitsus pooldab arvamist, et need operatsioonid vastavad ka Nõu-kogude Liidu huvidele. Pärast operatsioonide lõpule viimist Balka-nil tõmbab Saksamaa oma väeosad sealt tagasi. Riigivalitsuse seletusest hoolimata avaldas Nõukogude Liidu Valitsus *saksavae-nulise seletuse* Bulgaaria aadressil, milles ta väitis, et saksa väeosade viibimise Bulgaarias ei kindlusta rahu, vaid võib tekitada sõda. Sala-teated Nõukogude Liidu ja Inglismaa üha tihedamaks kasvavas kon-taktis toimuva koostöö kohta seletasid Riigivalitsusele Nõukogude Liidu hoiakut. Siiski vaikis Saksamaa.

Siia kuulub ka Nõukogude Liidult märtsis 1941 Türgimaale lubatud tagala kaitse sel juhul, kui nad peavad osa võtma sõjast Balkanil. See oli, nagu on teada Riigivalitsusele, Briti välisministri viibimise ajal Ankaras peetud läbirääkimiste tulemus, kes püüdis sellega Venemaad kõvemini sisse tõmmata inglise kombinatsiooni.

V.

Sellest ajast peale muutus Nõukogude Liidu valitsuse poliitika veel agressiivsemaks Saksamaa suhtes ja senini veel kuidagi moodi maskeeritud Nõukogude Liidu ja Inglismaa poliitiline koostöö tuleb ilmsile ja on teada kogu maailmale Balkanil tekkinud kriisi ajast selle aasta aprilli kuus. Nüüd jõuti täelikule selgusele, et Belgradis esile kutsutud putši lavastas Inglismaa kokkulepel Nõuko-gude Liiduga. Juba ammu, nimelt 14. novembrist 1940 peale on Venemaa salaja püüdnud organiseerida Jugoslaavia väljaastumist teljeriikide vastu. Pärast Belgradi okupeerimist langesid Riigivalit-suse kätte dokumendid, millistes leiduvad täielikud andmed Nõuko-gude Liidust Jugoslaaviale saadetud sõjariistade kohta, tõendavad täiel määral ülalmainitud väidet. Kui Belgradi putš õnnestus, *sõlmis*

5 aprillil Venemaa Serbia mitteseadusliku Simovič'i valitsusega sõpruslepingu. Viimane andis jõudu putšist osavõtjatele ja oli hea ühendatud Inglise-Jugoslaavia ja Kreeka sõjarindele. Ameerika Riigiase sekretär, härra *Suner Wells*, näis täiesti rahuldatus olevat, kui tema ütles 6 aprillil 1941, pärast mitmeid nõupidamisi jugoslaavia saadikuga Washington'is: *Vene-Jugoslaavia pakt võib olla suure tähtsusega. See oleneb asjaoludest. Pakt baseerub mitmekülgsetel huvidel. On põhjust arvata, et tema ei ole ainult sõprus- ja mittekallaletungimispakt.*

Siis, kui koondati Saksa väeosasid Rumeenias ja Bulgaarias vastuseks Inglise sõjaväe maandumisele Kreekas, püüab Nõukogude Liit kokkulepel Inglismaaga (see tõsiasi on kindlaks tehtud) rünnata Saksamaad selja tagant:

1. Salaja ta toetab Jugoslaaviat poliitiliselt ja sõja asjus.

2. Ta püüab veenda Türgimaad suhtuda agressiivselt Bulgaariale ja Saksamaale ning saata oma sõjaväge Thratsia väga ebasoodsatele positsioonidele.

3. Tema ise koondab suurt sõjaväge Bessaraabias Rumeenia piiril.

4. Aprilli kuu alguses Välisasjade Rahvakomissari asetäitja Vysinski teeb ootamatu katse nõupidamistel rumeenia saadiku Gafenku'ga alata kiires korras Rumeeniale lähenemise poliitikat selleks, et seda riiki Saksamaast lahutada. Inglise diplomaatia teeb Bukarestis ameerika vaheltsobitajate abil jõupingutusi samas suunas.

Nõukogude Liit ja Inglismaa kavatsesid siis rünnata Rumeenias ja Bulgaarias koondatud saksa väeosasid kolmes suunas Bessaraabiast, Thraatsiast ja Serbia-Kreekast. Selle kavatsuse nurjaminekut tuleb omistada kindral Antonesku lojaalsusele, türgi valitsuse reaalsele arusaamisele, Saksamaa energilisele väljaastumisele ja Saksa sõjaväe otsustavale võidule. Riigivalitsusele on teada, et umbes 200 jugoslaavia lennukit on siirdunud härra Simoviči juhatusel Venemaale ja Egiptusesse. Nendes lennukites olid vene ja inglise agendid ja serbia putšistid. Tuleb tähendada, et need ohvitserid astusid vene sõjaväkke. See üksikasi iseloomustab Venemaa ja Inglismaa koostööd Jugoslaaviaga.

Nõukogude Liidu valitsus on asjata püüdnud mitmel viisil maskeerida oma poliitilisi kavatsusi, et maailma veenda selles, et tema suhted Saksamaaga on normaalsed või isegi sõbralikud. Nii mõni nädal tagasi andis ta põhjust Norra, Belgia, Kreeka ja Jugoslaavia sadikutele lahkuda Moskvast, siis, kokkuleppel Briti saadikuga härra Cripps'iga, tehti ettepanek briti ajakirjandusele vaikida Saksa-Vene vahekorras ja siis lõppude-lõpuks avaldas hiljuti *Tass*-kinnituse, milles ta püüdis konstateerida, et Saksamaa ja Nõukogude Liidu vahekorras on täiesti korrektne.

VI.

Nõukogude Liidu valitsuse Saksamaa vastu sihitud vaenulise poliitika tulemuseks oli ka *kogu vene sõjaväge üha suurenev koondumine pikal rindel, mis ulatub Läänemerelt Musta Mereni*. Juba tol ajal, kui Saksamaa, sõdades palavlikult läänes Prantsusmaaga, pidas vaid väikeseid sõjajüksusi ida piiril, hakkas Vene ülemjuhatus süsteemiliselt koondama suuri sõjaväe üksusi Saksa Riigi ida piiril. Tehti kindlaks, et need koondumised olid eriti suured Idapreisi ja Kindral-kubernangu piiril, siis Bukoviina, Bessaraabia ning Rumeenia piiridel. Soome piiril tugevdadi alalõpmata Vene sõjaväeüksusi. Ida-Aasiast ja Kaukasusest saadeti alalõpmata uusi Vene diviisid Euroopa Venemaale. Sellised oli selles maaalas käsile võetud abinõud. Pärast seda, kui Nõukogude Liidu valitsus oli kinnitanud, et tema kavatseb saata Balti riikidesse vaid üsna väikeseid sõjaväeüksusi, toimus selles piirkonnas, kui okupeerimise aktsioon oli lõpule viidud, üha suurenev sõjaväeosade koondumine, mis ulatus 22 diviisini. Võiks mainida, et Vene väeosad nihkusid ikka lähemale Saksa piirile, ehk küll Saksamaa ei ole sugugi käsile võtnud sõjaabinõusid, mis võisid põhjustada sellist Vene aktsiooni. Aga Nõukogude Liidu hoiak sundis Saksa kaitseväge käsile võtma vastuabinõusid. Tuleb ka tähendada, et üksikud Vene maaväeosad ja lennuväeosad astusid ettepoole. Nõnda leiduvad tugevad õhuväe üksused Saksa piiril olevatel lennuväljadel. Aprilli kuu algusest on ka toimunud rohkesti piirikumisi. Võib konstateerida, et vene lennukid on lendanud Saksa piirkonda sagedamini kui enne. Rumeenia valitsuse teadaannetest selgub, et seisukord Rumeenia piiril, nimelt, Bukoviina, Moldaavia ja Doonau piirkondades on just see sama.

Saksa Kaitseväge Ülemjuhatus on korduvalt juhtinud välispoliitilise juhtkonna tähelepanu asjaolule, et Vene sõjavägi ähvardab Saksa Riiki ja et ainult agressiivsed kavatsused võisid põhjustada seda Vene vägede koondamist. Need Saksa Kaitseväge Ülemjuhataja teated avaldatakse ühes kõikide üksikasjadega.

Kui peaksid aga siiski veel püsima kahtlused selles, et Vene sõjavägede koondamine oli agressiivse iseloomuga, siis lükkavad need teated, mida Saksa Kaitseväge Ülemjuhatus on saanud neil päevil, need kahtlused täiesti ümber. Venemaal tehtud üldmobilisatsiooni tagajärjel marssisid mitte vähem kui 160 diviisi Saksamaa vastu. Luure kaudu neil päevil hangitud teated näitavad, et Vene väeosade, iseäranis aga motoriseeritud ning soomusüksuste gruppeerimine toimub sel viisil, et lubab Vene Ülemjuhatusel igal hetkel rünnata Saksa piiri mitmetes kohtades. Sõnumid maakuulajate ja valvesalkade intensiivsest tegevusest, piiril toimuvatest vahejuhtumitest ning kokkupõrgetest, mis leiavad aset mõlemate poolte eelpostide vahel,

vihjavad sellele, et pinge on äärmiselt suur sõja mõttes ja et võib igal hetkel oodata suuri sündmusi. Londonist on täna saabunud teated, et inglise saadik Cripps peab Moskvas läbirääkimisi selleks otstarbeks, et luua tihedamat kontakti Inglise ja Vene poliitiliste ja sõja juhtkondade koostöös, ning Lord Beaverbrook'i, kes oli enam alati vaenuliselt suhtunud Nõukogude Liidule, üleskutse toetada Venemaad kõigist jõust eelseisvas võitluses, ning samasugune üleskutse Ühendriikidele — kõik näitab selgesti, mis saatust tahetakse valmistada Saksa rahvale.

Riigivalitsus tahab esitada kokkuvõetult järgmisi seletusi: Hoolimata enesele võetud kohustustest ja pühalikult antud kinnitustest pöördus Nõukogude Liidu valitsus Saksamaa vastu: Tema

1. mitte ainult jatkas Saksamaa ja Euroopa demoraliseerimist ja laostamist, vaid veel arendas seda tegevust sõja puhkemise ajast; tema

2. ajas üha suurenevas ulatuses vaenulist välispoliitikat Saksamaa vastu ja tema

3. koondas kogu oma sõjajõudu lahingukorras Saksa piiril.

Sellega on Nõukogude Liidu valitsus reetnud ja rikkunud Saksamaaga sõlmitud lepinguid ja kokkulepeid. Enamlik Moskva vihkab niivõrd rahvussotsialismi, et vihavaenu tunne ületas poliitilist mõistlikkust. Surmani vihkab enamlus rahvussotsialismi, seistes nüüd viimase vastas. Enamlik Moskva kavatseb anda selja tagant hoopii rahvussotsialistlikule Saksamaale, kes võitleb oma olemasolu pärast.

Saksamaa ei taha passiivselt vaatlada tema ida piiril seisvat tõsist ähvardust. Saksa rahva Juht andis käsu Saksa kaitseväele vastu panna sellele ähvardusele, tarvitades kõiki abinõusid, mis on kasutada. Saksa rahvas on selles teadlik, et tema kaitseb võitluses, mille ees tema seisab, mitte ainult oma kodumaad, vaid et temale on tehtud ülesandeks päästa kogu kultuurset maailma teda surmaga ähvardavast hädaohust ja vabastada teed tõeliselt sotsiaalse Euroopa taassündimisele.

Berliin, 21. juunil 1941.

Saksa Välisministeeriumi

Aruanne

Nõukogude valitsuse propaganda ja poliitilise
agitatsiooni kohta

Saksa Välisministeerium omab tõhukaid tõendeid, et Moskva poolt sooritatakse suurejoonelist saksavaenulist õõnestamispropagandat. Jälgitakse vananenud mõtet maailmarevolutsioonist muutmatul viisil. Saksamaad aga asetatakse ka pärast Saksa-Nõukogude Liidu sõpruslepingu sõlmimist ühele astmele Inglismaaga ja Prantsusmaaga ning nähakse temas ka edaspidi kapitalistlikku riiki, mida peab hävitama. Lepingud Saksamaaga on siinjuures ainult taktikaliseks vahendiks soodsa poliitilise konjunktuuri ärakasutamiseks.

Need kalduvused avalduvad ühtlaselt Nõukogude Liidu poolt kõikides riikides teostatavas propagandas. Neid määratletakse eriti selgesti 1939 aasta oktoobri kuus avaldatud "*Slowakkia Kommunistliku Partei juhtnöörides siseparteilise, organisatoorse ja ideoloogilise kampaania teostamiseks.*" Need juhtnöörid toetuvad ühele Lenini ütelsele, mille põhjal võib sõlmida lepinguid üksikute kapitalistlike riikidega, kui see toimub Nõukogude Liidu huvides ja võimaldab vastase kahjutuks tegemist. Samades juhtnöörides öeldakse veel, et taktikaline koostöö Saksamaaga vastab täiel määral sellele Lenini ütelsele. Nõukogude Liidu poliitilist eesmärki iseloomustatakse järgmiste sõnadega; "Nõukogude Liit ja tema Punaarmee võivad valmis olla, et soodsal silmapilgul kallale tungida nõrgestatud vaenlasele."

Sama mõttekäik kordub lendlehtedes, milliseid levitatakse mitmetes Europa riikides. Nii näiteks ühel Šveitsis avaldatud lendlehel öeldakse NõukogudeLiidu aktuaalse välispoliitika kohta Lenini sõnadega järgmist: "Niipea, kui oleme küllalt tugevad, et hävitada kogu kapitalismi, lähme talle silmapilkselt kõri kallale."

Ka Moskvast ilmuvad ajalehed ja ajakirjad sisendavad kõikide maade kommunistidele ikka jälle hüüdsõna maailmarevolutsioonist. Iseloomustav näiteks on üks juhtartikkel ajakirjas "Internatsionalnij Majak" / 1941 Nr. 1/, milles kirjutatakse pealkirja all "Lenini asi pääseb võidule terves maailmas" järgmist: "Lenini töö suure jätkaja, seltsimees Stalini juhtimisel sammub meie maa julgesti ja veendunult edasi kommunismi poole. Internatsionaalne proletariaat, maailma alla surutud massid, kordavad kindlas lootuses Lenini prohvetlikke sõnu: "Las buržuasia esialgu veel märatseb, las ta rahulikult tapab tuhandeid töölisi, võit on meiega, kommunistliku maailmarevolutsiooni võit on kindlustatud." "Ja edasi: "Komunistliku internatsionaali lipu all ühinevad terve maailma proletaarlased löögiks

kapitalismi vastu, sotsialistliku revolutsiooni võiduks, kommunismi võiduks.“ / Aastak. 41 Nr. 4 / Samas mõttes rõhutavad Moskva juhtivad tegelased ikka ja ikka jälle Nõukogude Liidu rahvusvahelist ülesannet, nagu näiteks Molotov ühes kõnes 1939 aasta detsembris: “Rahvusvaheline kommunistlik liikumine ei näe Stalinit mitte ainult bolševismi ja NSVL juhti, vaid ka maailma kommunismi loomulikku juhti“; ning ühes artiklis 1940 aasta märtsis: “Meie jääme lõpuni truuks põhimõttele, et kommunism peab olema rahvusvaheline“. Stalin ütleb ühes kõnes 1940 aasta jaanuari kuus: “Lenini lippudega meie oleme juba võitnud Oktoobriühist mõtet: “Meie Punaarmee on maailmarevolutsiooni ja maailma proletaarse revolutsiooni“.

Käsikäes selle ässitusega maailmarevolutsiooniks käib sisemaale määratud ja järjest teravnev propaganda NSV Liidus endas. Arvututes kõnedes ja proklamatsioonides kutsutakse rahvast üles sõjaväeliseks valmisolekuks. Sellega seoses on ainult tarvis mainida marssal Budjenõi manifesti 1940/41 aastavahetuse puhul, milles kutsutakse noorust üles mõtlema alati sellele, et “silmapilgul, kus peaaegu terve maakera on haaratud sõjast, peab täitma Stalin’i püha näpunäidet: hoida terve maa mobiliseeritud valveloleku seisukorras. Valmistudes võitluskäsu täitmiseks, peab iga päev, iga tund omandama sõjalisi teadmisi. Peab mõtlema sellele, et ainult see sõdur, kes täies ulatuses on omandanud sõjalisi teadmisi, võib vaenlasele anda surmava hoobi.“ 1941 aasta mai kuu lõpul kirjutab rajooni komissar Batanov “Prawda’s“, et Nõukogude Liit peab päevast päeva sõjaks ette valmistuma. Terves Nõukogude ajakirjanduses kohtab ikka jälle ühist mõtet: “Meie Punaarmee on maailmarevolutsiooni ja maailma proletariaadi armee“.

Neid üldiseid mõttekäike maailmarevolutsioonist ja Nõukogude Liidu sõjalisi ettevalmistusi sihitakse pärast teljeriikide edu suureneval määral Saksamaa vastu ja täiendatakse intensiivsema agitatsiooniga üksikutes riikides. Kõikide Euroopa riikide välis- ja sisepoliitilistes raskustes otsitakse argumente selleks ässitustööks. Rumeenias kommunistide ässitustöö pole isegi mitte vaibunud esimeste kuude jooksul pärast Saksa-Nõukogude Liidu vahelist sõpruslepingu sõlmimist. 15. veebruaril 1940 teatati Rumeenia poolt Saksa saadikule ametlikult, et Rumeenia kommunistid on oma väljendustes ja ringkirjades väga rahvussotsialismi — ja saksavaenulikud. Moskva ja Berliini vaheline ametlik poliitika neid nende tegevuses ei mõjutanud. Kommunistlik propaganda Rumeenias väidab, et Saksamaa olevat süüdi Rumeenia sisepoliitilistes ja majanduslikes raskustes. Pärast Rumeenia liitumist kolmiklepinguga katsutakse asjatult elanikkonda Saksa vägede vastu ässitada. See

kõik toimub trükitoodetega ja lendlehtedega, milliste vorm ja trüki-tehnika näitab, et nad on valmistatud välismaal, ja millised Rumeenia ametasutiste teadaandel on toonud Bukaresti Nõukogude Liidu saatkonna kullerid.

Samuti võib ka *Jugoslaavias* 1940 aasta hilissuvel tähele panna saksavaenulikkude propagandat. Ühes Drau-Banati valitsuse ringkirjas alluvatele ametasutistele on öeldud, et, vastandina senisele, kommunistlik propaganda tulevikus tegeleb saksa- ja itaaliavaenulikkude manifestatsioonidega. Seda Serbia ametasutiste väidet tõendavad Slovenias levitatud lendlehed. Ühes lendlehes, mis on avaldatud 23. Augustil 1940 Saksa-Nõukogude Liidu vahelise lepingu aastapäeva puhul, tungitakse kallale Jugoslaavia valitsusele, kuna ta "laskvat end rakendada Saksamaa ja Itaalia imperialistliku vankri ette". Välispoliitiliselt see propaganda nõuab Jugoslaavia lähenemist Nõukogude Liidule. Agramis levitatud lendlehtedes tungitakse kallale Macekile, kuna ta tahtvat "maad müüa fašistlikkudele imperialistidele Roomas ja Berliinis." Oktoobri Revolutsiooni aastapäeval 7. novembril 1940 kutsutakse Sloveenias levitatud lendlehes üles protestiks "Cvetkovič'i reziimi sõbrustamise vastu imperialistlikkude valitsustega Berliinis ja Roomas." Samu eesmärke taotlesid demonstratsioonid, millised olid lavastatud Nõukogude Liidu agentide poolt; kui Jugoslaavia politsei ühe säärase meelevalduse puhul teostas areteerimisi, selgus, et areteeritute hulgas leidis ka NSVL Belgradi saatkonna ametnikke.

Juhtub, et kommunistlikes ringides avalikult proklameeritakse Nõukogude Liidu saksavastaseid kavatsusi Balkanil. Saksa saatkond Belgradis teatab 13. septembril 1940, et ühel kommunistlikul parteifunktsionääride koosolekul Agram'is olla rõhutatud, et "Nõukogude Liidust saadud andmete põhjal võib Slovakkia, Ungarit, Jugoslaavia, Bulgaariat, Rumeeniat kui ka saksa vägede poolt okupeeritud Poolat nimetada Nõukogude Liidu protektoraadiks. Seda ümberkorraldust aga võidavat teostada pärast Saksamaa oodatavat sõjalist nõrgestamist."

Et Serbia kommunistidele anti mõista Nõukogude Liidu kavatsusi Saksamaa vastu, võib järeldada dokumendist, mis on pärit 1940 aasta sügisest ja leiti Belgradi vallutamisel sealses Nõukogude Liidu saatkonnas. Selles kirjandis öeldakse muuseas:

"NSVL reageerib alles parajal silmapilgul. Teljeriigid on oma jõude ikka rohkem killustanud, ning sellepärast NSVL tungib äkitselt Saksamaale kallale, ületadas Karpaadid, mis on märguanne revolutsiooniks Ungaris; läbi Ungari sõjavägi tungib Jugoslaaviasse ja Adria mere äärde, lahutades Balkani ja Lähi-Ida Saksa-

maast. Millal see toimub? Sel silmapilgul, mida NSVL peab sobivaks! Sellega ühel ajal algab ka revolusioon Prantsusmaal.

Mida rohkem halveneb Jugoslaavia praegune majanduslik olukord, seda radikaalsemaks muutuvad sealsed massid. Kui talv tuleb sama külm kui näljane, siis kevadel on Jugoslaavia püssirohutünn, mille külge on tarvis hoida tuletikku.“

Kommunistlik propaganda *Bulgaarias* tõlgendas Saksa-Nõukogude Liidu vahelist sõpruslepingut Saksamaa täieliku alistusena Nõukogude Liidu võimu ees; sõimamisega Saksamaa üle kutsuti üles jätkama võitlust fašismi ja saksa-italia agressiooni vastu. Bulgaaria valitsus 1940. aasta suvel konstateerib bolševistliku propaganda suurenemist Balkani ruumis. Ka Bulgaarias katsus bolševistlik propaganda näidata rahvuslikku värvingut, nagu näiteks Dobrudschaküsimuses heideti Bulgaaria valitsusele ette nõrkust ja tehti väljavahetusi Nõukogude Liidu toetusele juhul, kui Bulgaaria läheb kaugemale.

Ungaris bolševistlik propaganda vaevalt leidis toetajaid, sest mälestus Bela Khuni hirmuvalitsusest oli veel küllalt värske. Seda intensiivsemalt aga Nõukogude Liit teostab maaalust propagandat Ruteenia vähemusrahvuse seas 1939 aastal Ungarile tagasiantud territooriumil ja seda anneksiooni mõttega. Nii näiteks Amsterdami ajaleht "Algemeen Handelsblad" kirjutab 30. detsembril 1939 aastal, et selles piirkonnas võib kõikjal müüridel kohata Nõukogude Liidu embleemi — tähte, sirpi, vasarat. Levitatakse järjest lendlehti, mis arvatavasti on pärit Nõukogude Liidust. Lendlehtedes rõhutatakse, et isake Stalin, kõikide venelaste ja slaavi rahvaste isa, tahtvat vaest Ruteenia rahvast päästa Ungari hirmuvalitsuse käest. Ühest Ateenas leitud Ankara kreeka saadiku aruandest 3. veebruaril 1941 nähtub, et Nõukogude Liidul oli Ungari suhtes tõesti agressiivseid kavatsusi. Selle põhjal Nõukogude Liidu saadik olevat oma kreeka ametvennale seletanud, et "Ungaril pole veel midagi karta Nõukogude Liidu poolt, "kusjuures aga ei eitatud vastandit tulevikus.

Slovakkias toimus propaganda täiel määral juba mainitud "juhtnööride" vaimus, millised sisaldasid üksikasjalisi näpunäiteid Kommunistliku Partei tegevuseks. Võitlust võimul oleva valitsuse vastu taheti süvendada "oma meeste" poetamisega ametiühingute ja Hlinka-Kaartlaste sekka. Teostati väga elavat propagandat lendlehtedega, müüriplakatitega ja kommunistlike sümboolidega, kusjuures käsikäes saksavaenuliku tendentsiga käisid püüded liita riiki Nõukogude Liiduga. Siinjuures paistis eriti silma, et kogu seda agitatsiooni tegevust juhiti Nõukogude Liidu Pressburgi saatkonna poolt. 1940 aasta märtsis Havas tõendab, et agitatsiooni materjali trükiti selles saatkonnas; eriti intensiivne oli kommunistide tegevus

Ida-Slovakkias, kus keerulised rahvuslikud küsimused olid soodsaks pinnaks Pan-Slaavia mõttele.

Rootsi Kommunistlik Partei ei olnud arvuliselt kuigi suur, kuid ta omab Kominterni rahvusvahelises tegevuses erilist tähtsust. Osa Sveitsi, Prantsusmaa, endise Tšehhoslovakkia ja Austria kommunistlikust tegevusest on viidud üle Rootsi, sest Rootsi on ainuke riik milles kommunism pole keelatud. Nii näiteks trükitakse Stockholmis enne Baselis ilmunud Kominterni organi "Die Rundschau". Rootsi kommunistide peaorgan on päevaleht "Ny Dag", mis on Nõukogude Liidule erilise tähtsusega, kuna ta on praegu ainuke legaalselt ilmuv kommunistlik päevaleht Euroopa neutraalsetes riikides. Selle kommunistliku ajalehe hoiak on kasvaval määral saksavaenulik ja hoolitsetakse selle eest, et tema saksavaenulikke artikleid levitataks terves maailmas. 1941 aasta aprilli lõpul see leht avaldas "Saksa kommunistliku noorsoo manifesti, "milles mõistetakse hukka Saksamaa väljaastumist Jugoslaavia vastu. "New York Times'i "Stockholmi kirjasaatja teadaandest (29. 4. 41.) nähtub, kuidas hoolitseti selle saksavaenuliku "manifesti" levitamise eest: "Rootsi kommunistliku ajalehe tänane väljaanne saadeti Inglise ja Ameerika kirjasaatjatele kinnises ümbrikus. Mainitud manifest oli siniselt raamitud, nagu paneks Kommunistliku Internatsionaali Rootsi sektsioon erilist rõhku manifesti avaldamisele välismaal. See ebatavaline dokument kallaletungiga Hitlerile ja tema poliitikale sisaldab selget üleskutset mässuks. Siinsete üldiste vaadete põhjal on see dokument tegelikult pärit Moskvast. Stockholmi kirjasaatjad näevad selles dokumenti Nõukogude Liidu-Saksamaa vaheliste suhete kiire halvenemise kohta."

Soomes bolševistlik propaganda vaibus Soome-Nõukogude Liidu sõja vältel. Kohe pärast rahulepingu sõlmimist Nõukogude Liidu Helsinki saatkond rakendus Kommunistliku Partei taasülesehitamisele, mis esialgu toimus väikeste rakukeste organiseerimise näol. Laiaulatuslikuma propaganda otstarbeks asutati "Soome-Nõukogude Liidu Sõpruse ja Rahu Ühing", mille liikmete hulgas Soome kohtuotsuste põhjal leidis arvukalt kriminaalse minevikuga elemente. Propaganda otstarbeks püstitati ka Soome piiri lähedusse Petroskoi raadiojaam, mis arvutute agitatsiooniliste sisudega saadete abil katsus segada Soome sisemist elu ja avaldada survet Soome valitjatele. Ka sellega taotleti sihti, nõrgestada Soome ja Saksa Riigi vahel valitsevaid sõbralikke suhteid.

Kui *Prantsusmaa* poliitikud pärast sõja kaotamist katsusid rahvast võita sõbraliku koostöö jaoks Saksamaaga, asus Moskva nende püüete süstemaatilisele segamisele. Pétain'i valisuse liikmed tembeldati väikeste kapitalistlikude klikete sulasteks. Prantsuse

majanduslike ja sotsiaalsete raskuste põhjust nähti Saksa okupatsioonivägedes. Peaaegu kõik lendlehed ja ebaseaduslikud ajalehed kutsusid üles bolševistlikuks revolutsiooniks ja koostöök Nõukogude Liiduga, mis kõrvaldaks kõik oleviku hädad. Ka *Belgias ja Hollandis* toimetati selles suunas väga elavat kommunistlikku agitatsiooni.

Kindralkubermangus (vallutatud Poola piirkonnas) algas bolševistlik propaganda vahetult pärast Saksa ja Nõukogude Liidu huvipiirkondade kindlaksmääramist. Nõukogude Liit koputab poolakate rahvustunnetele ja esitleb end vabastajana saksa ülemvalitsuse alt. Teiselt poolt ei põlga venelased juutide kaasabi eriti passide võltsimisel ja teadete edasiandmisel. Viimasel ajal katsutakse isegi viia ässitavat propagandat saksa vägede ridadesse.

Isegi *Kreekas* on enamlased juba mõni nädal pärast saksa vägede sissemarssimist katsunud Inglismaa poolt maha jäetud rahvast uuesti ässitada Saksamaa ja Itaalia vastu.

Nii on Nõukogude propaganda katsunud ära kasutada oma kummitusteks maailmarevolutsioonist kõiki sõjast tingitud pöörded ja raskusi Euroopas. Igal pool on selle revolutsioonilise agitatsiooniga kaasas käinud kuust kuusse kasvav ässitustöö Saksamaa vastu ja tema püüete vastu, püstitada Euroopas stabiilset korda. Teised Nõukogude Liidu poolt kasutatavad poliitilise agitatsiooni vahendid on kooskõlastatud eelpool mainitud põrandaaluse propagandaga. Ikka jälle on Moskva seganud Saksamaad, kui viimane on püüdnud kõrvaldada territoriaalseid tüliküsimusi Rumeenia, Ungari ja Bulgaaria vahel. Nõukogude Liit on püüdnud nurja ajada Bulgaaria ühinemist kolmiklepinguga. Saksamaa ja Itaalia poolt Rumeeniale antud tagatist viimase uute piiride kohta tembeldati vaenulikuks sammuks Nõukogude Liidu vastu. Eriti agaralt Nõukogude Liit töötas Bulgaaria liitumise vastu kolmiklepinguga. 1940 aasta novembris lähetati kuningas Borisi juurde eriline saadik, kellele tehti ülesandeks Bulgaaria lähenemist teljeriikidele takistada ja teda teatavate tagatiste lubamisega tõmmata Nõukogude Liidu sõiduvette. Venelased katsusid selle saadiku tegevust toetada Bulgaaria kommunistide mobiliseerimisega, kes pidid lavastama sellekohaseid massilisi palverongikäike. Kui mõni kuu hiljem Bulgaaria avaldas nõusolekut saksa vägede sissemarssimiseks, Nõukogude valitsus esines briti propagandariistana ja väitis sihilisult vaenulikus vaimus koostatud kommunistide, et Bulgaaria valitsuse hoiak viib selle riigi sõjakeerisesse, kuigi Saksa valitsus oli Moskvat küllaldasel määral tutvustanud Bulgaaria okupeerimise vajadusega ja põhjustega. Selle Nõukogude valitsuse väite vastand on vahepeal juba faktidega tõestatud.

Nõukogude Liidu püüded Rumeenias olid 1940 aasta sügisest saadik suunatud uue režiimi sisepoliitiliste raskuste süvendamisele ja kodusõja ettevalmistamisele rahutuste tekitamise näol. Juba 1940 novembris sokutati Legionääride sekka kommuniste ja maksulisi agente, kes katsusid Rumeenia sisepoliitilisi vastolusid ära kasutada Moskva tumedateks püüeteks. Selle kommunistliku agitatsiooni haripunktiks oli äärmiste Legionääride mässukatse 23. ja 24. jaanuaril 1941, mis oli laiaulatuslikult ettevalmistatud bolševistlike kude agentide ja kohalikkude kommunistide juhtide poolt. Selle mässukatse ees käisid juba 1940 aasta novembris kohalikud putsiplaanid õlipiirkondades. Pärast puttši nurjumist mitmed juhid põgenesid Nõukogude Liidu saatkonda, et pääseda vangilangemise eest. 11. novembril 1941 Bukaresti saksa saadik oma aruandes teatab mässukatse taosta koht järgmist: "Putš oli kavatsetud vene elementide ja inglise "Secret Service" agentide poolt. Esimesed tahtsid sel teel üle Rumeenia lüüa silda Bulgaariasse. Mõlemad oskasid kasutada olukorda. Sellele, kes tunneb nende meetodeid, on täitsa selge, et nende käsi oli siin mängus. Kava: Tekita iga hinna eest segadust, et viia Rumeeniat rahutustesse, kuna ta on Saksamaale tähtis majanduslik ja sõjaline territoorium."

Niisama selgesti avalduvad vene intriigid Moskva hoiakus Jugoslaavia suhtes. Saksa Riigi valitsus on prantsuse dokumentides leidnud väliskomissar Molotow'i väljendusi, millised on pärit läbirääkimisest Jugoslaavia saadiku Georgewitš'iga 1940 aasta mai kuus. Nendest väljendustest nähtub, et läbirääkimistes Jugoslaaviaga on Molotow algusest saadik end katsunud näidata saksavaenulikuna, kuna ta Prantsusmaast ja Inglismaast pole halvustavalt rääkinud. Georgevitš'i aruandest nähtub veel, et Molotow on vihjanud võimalusele, et Nõukogude Liit astub välja igasuguse Saksamaa ja Itaalia agressiooni vastu Donau piirkonnas. Edasi on Nõukogude valitsus julgustanud Jugoslaaviat kiirendatud relvastumiseks ja teatanud, et ta on valmis toetama seda relvastumist relvade saadetistega ja krediitide võimaldamisega.

Georgevitš'ile on Moskvast jäänud mulje, et seal nähtakse Saksamaas homset vastast: "Juba praegu on Saksamaa võimas vaenlane, kelle vastu tehakse Moskvast ettevalmistusi." Jugoslaavia saadik on edasi jõudnud arvamusele, et Venemaal katsutakse kõikide abinõudega aeglustada Saksamaale lubatud saadetiste kättetoimetamist. Belgradi sõjaväelistes ringkondades jõuti analoogilistele otsustele Nõukogude Liidu hoiaku kohta. Jugoslaavia Kindralstaabi aktides leitud aruandes 24. juunist 1940 öeldakse, et "NSV Liidu

välispoliitika on täitsa sõltumatu Saksamaast, nii et Saksamaa pole kaitstud üllatuste eest.“

Venemaa põhihoiak avaldub eriti selgesti relvasaadetiste küsimuse käsitlemises, mille üle Belgradis leitud Serbia sõjaministeeriumi aktid kõnelevad järgmist:

Vastavalt selle mõtte algatamisele Nõukogude valitsuse poolt, Serbia saadik Moskvas annab 14. novembril 1940 Višinskile, väliskomissari abile, üle nimekirja Serbia poolt soovitud sõjamaterjalide kohta. Juba nädal hiljem, 21. novembril, Nõukogude kindralstaabi ülem vastab Serbia sõjaväelisele attašeele: “Meie täidame kohe kõik tellimised.“ Vene vastutulelikkus läks veel kaugemale: võidavat anda veel rohkem materjali; ka võivat Jugoslaavia ise määrata hinnad ja maksmise tingimused. Jugoslaavia sõjaväeline attašee võis teatada, et “Nõukogude Liit on valmis laiaulatuslikeks sõjalisteks varustusteks.“ Venelaste ainsaks tingimuseks oli absoluutne saladus; eriti pidi takistatama, et Saksamaa, Bulgaaria või Rumeenia saaksid midagi teada nendest saadetistest. Jugoslaavia sõjaväeline attašee Moskvas avaldas korduvalt soovi, et täieliku saladuse alalhoidmise otstarbel toimetataks neid läbirääkimisi ainult sõjaväeliste asutiste kaudu. Kardeti peamiselt seda, et teljeriigid saavad teada nendest ostudest. Sellest nähtub, et Jugoslaavia sõjaväelised ringkonnad nägid Nõukogude Liidu poolt algatatud relvastumises teljeriikide vastu sihitud aktsiooni. Venelaste kiirustamine avaldub asjaolus, et juba järgmisel päeval, 22. novembril, vene kindralstaap nõuab üksikasjalisi andmeid nõuetavate relvade tüüpide kohta. Siinjuures rõhutati, et kohene vastus on nõuetav Jugoslaavia enda huvides. “Igasugune viivitamine olevat väga kardetav.“ 23. novembril Jugoslaavia andis üle nõuetavad üksikasjalised andmed. Järgnevatel nädalatel venelased aga aeglustavad läbirääkimisi. Alguses põhjendatakse seda tehniliste asjaoludega, pärast aga poliitiliste argumentidega. Tahetakse ilmselt avaldada survet Jugoslaaviale sel ajal alustatud Cvetkoviči valitsuse lähenemiskatsete puhul teljeriikidele. Mõne nädala pärast, 4. veebruaril 1941, teatabki Jugoslaavia sõjaväeline attašee Moskvast: “4. veebruaril Nõukogude Liidu sõjakomissariaat tegi mulle teatavaks, et läbirääkimised sõjamaterjalide saatmise üle on aeglustatud meie pakti sõlmimise tõttu Ungariga ja kaubalepingu sõlmimise tõttu Saksamaaga. Neid lepinguid tõlgitsetakse eemaldumisena Nõukogude Liidust. Selles, ja asjaolu rõhutamises, et hind pole tähtis, avaldub, et meie soovi tahetakse kasutada poliitiliseks lavastuseks.“ Nähtavasti pole Cvetkoviči valitsuse võimuloleku vältel neid läbirääkimisi lõpule viidud.

Teatavasti vene ringhääling elavalt tervitas Belgradi puttši ja Simović'i valitsust. Juba enne puttši kahtlemata julgustati puttšiste

nende kavatsustes sel teel, et anti nendele lootusi vene abile. Simovic'i grupi lootused näisid täituvat, kui 5. aprillil 1941 kirjutati Moskvast alla Nõukogude Liidu-Jugoslaavia vahelisele sõprus- ja mittekallaletungi lepingule. Selles lepingus võib ainult näha otsest provokatsiooni Saksamaa vastu ja Simovic'i valitsuse julgustamist tema saksavastases hoiakus, millist vastukaja ta ka leidis maailma ajakirjanduses. Igalpool rõhutatakse, et seda lepingut ei saa kooskõlastada Saksamaa ja Nõukogude Liidu vahel sõlmitud kokkulepetega. Temas nähtakse otsustavat pööret Saksamaa ja Nõukogude Liidu vahelistes suhetes; räägitakse isegi Nõukogude Liidu sõtta astumise võimalusest Saksamaa vastu. Pärast mitmet läbirääkimist Nõukogude Liidu Washingtoni suur-saadikuga Ühendriikide alamriigisekretär Sumner Welles kommenteerib Nõukogude Liidu sammu järgmiselt: "Jugoslaavia ja Nõukogude Liidu vaheline sõprusleping võib evida suurimat tähtsust. Leping põrkab kõige mitmekülgsematele huvidele. On põhjust oletada, et ta on rohkem kui ainult sõpruse — ja mittekallaletungi leping. "Saadik Nintšic'i dokumentaarsetest konstanteeringutest nähtub (Nintšic oli puttšivalitsuse välisministri vend), et ka Simovic'i valitsus näeb selle lepingu sõlmimises üleskutset võitluseks Saksamaa vastu. Asjaolu, et pärast sõjalise tegevuse algust paljud Jugoslaavia lennukid põgenevad Venemaale, tõestab, et Simovic ja Nõukogude Venemaa tegutsesid käsikäes. Peale selle ustavatest allikatest saadud andmete põhjal pakuti põgenenud Jugoslaavia ohvitseridele teenistust Punaarmees.

On olemas dokumentaarseid tõendeid selle kohta, et Nõukogude Liit on andnud Jugoslaavia ja Kreeka kindralstaapidele teateid saksa vägede asukohtade ja liikumiste kohta. Nõukogude valitsus on 10. aprillil teinud Jugoslaavia saadikule ettepaneku vene sõjamaterjali saadetiste toimetamiseks Musta Mere kudu Jugoslaaviasse. Esialgu pidi sõjamaterjali viidama Piräusesse. See teade näitab, et Nõukogude Liit oli nõus toetama võitlust Saksamaa vastu vähemalt relvade saadetistega ja sellega tungima Saksamaale selja tagant kallale tema võitluses enda olemasolu eest.

See poliitika ilmselt baseerub Nõukogude Liidu sõjaväelisel koostööl Inglismaaga ja viimasel ajal ka Ameerika Ühendriikidega. Seda koostööd kohtame ka väliskaubanduse komissar Mikojan'i korralduses 18. märtsist, millega keelatakse sõjamaterjalide vedu läbi Nõukogude Liidu territooriumi. On ilmne, et see keeld, mis on sihitud Saksamaa sisseveo vastu Ida-Aasiast, soodustab ühekülgsest Saksamaa vaenlaste huvist. Inglise ja Ameerika Ühendriikide ajakirjandus komenteerib ja tervitab teda selles mõttes.

Umbes samal ajal ilmneb selgesti ka Nõukogude Liidu diplomaatlik toetus Inglismaale Balkanil. Teatavasti Inglise välisminister Eden'i sõit Istanbuli taotles Balkani rinde ülesehitamise eesmärki Türgi kaasabil, mille sissejuhatuseks pidi olema Eden'i sõit Moskvasse. Kuigi see Moskva reis ei leidnud aset, kuna Nõukogude Liit ei pidanud veel silmapilku küllalt küpseks, et vormiliselt astuda Saksamaa vastaste kilda, ta siiski otsustas luua tihedamat kontakti Inglismaaga, mida saavutati inglise suursaadiku Cripps'i vene sõjalennukil Ankarasse toimetamisega ja sealse Nõukogude Liidu suursaadiku vaheltalitusega.

25. märtsil 1941 avaldatud kommuniquee oli selle läbirääkimise tulemus. Toetudes kehtivale mittekallaletungilepingule lubati võimalikkude konfliktide puhul Türgi suhtes täielikku erapooletust. "Associated Pressi" Ankara kirjasaatja ilesoomustab Nõukogude Liidu eesmärki järgmiselt: "Venemaa vastuaktsiooni väljalülitamisega Türgi sõttaastumise puhul Inglismaa kõrval Moskva esimest korda töötab avalikult ja mõjukalt saksa diplomaatia vastu." Inglismaa sõjalaiendamise plaanide nurjumine Türgi realistliku hoiaku tõttu ei muuda asjaolu, et Nõukogude Liit oli nõus toetama neid Inglismaa plaane. Sama poliitikat teostas Moskva suurema eduga Jugoslaavia suhtes, kui ta kooskõlas Inglismaaga ergutas Belgradi puttšiste ja sõpruslepingu sõlmimisega süvendas nende sõjatahet. Sellest ajast saadik on poliitilised ja sõjaväelised sidemed Nõukogude Liidu ja Inglismaa vahel üha tihenunud, mida võib ka järeldada teadetest Inglise suursaadiku Cripps'i reisust Londoni.

Lõpuks on olemas ka dokumentaarseid tõendeid selle kohta, et on käimas läbirääkimised Moskva ja Washingtoni vahel, milliste eesmärgiks on mõlemate riikide poliitiline ühendus. Üks salajane ringkiri, mille Nõukogude Liidu Bukaresti saadik 8. juunil kirjutab reale temale lähedalseisvatele diplomaatidele, nimetab seda triumfeerivalt maailma suurimaks majanduslikuks ja sõjaväeliseks võimuks.

Saksa Sõjavägede Ülemjuhatus

Aruanded

Saksa Riigi valitsusele

NSV Liidu vägede koondamistest

Saksamaa vastu

Saksa Sõjavägede Ülemjuhatus
WFST/Osak. L (1 Op)
Nr. 00 110 a/41 salajane.

F. H. Qu., 13. 1. 1941.

Täitsa salajane
Nõukogude Vene piiririkumiste asjus.

Välisministeeriumile,

härra saadik Ritter'ile.

Juba läinud aasta sügisel üksikud NSV Liidu lennukid suures kõrguses ületasid demarkatsiooni joont. Sõjavägede Ülemjuhatus teatab, et 10. 1. 41. Wojciechowice ümbruses jälle üks võeras lennuk lendas Saksa Riigi territooriumi kohal umbes 1200 m kõrguses. Kuju ja tunnusemärkide põhjal võis teha vastuvaidlematult kindlaks, et oli tegemist NSV Liidu lennukiga. Sõjavägede Ülemjuhatus ei ole seni võtnud tarvitusele vastuabinõusi, on aga teinud korralduse, et teataks edaspidistest piiririkumistest, millest informeeritakse ka välisministeeriumit.

Saksa Sõjavägede Ülemjuhataja ülesandel
Warlimont (allkiri)

Saksa Sõjavägede Ülemjuhatus
W.F.S.T./Osak. L (1 Op)
Nr. 00 369a/41 salajane.

F. H. Qu., 1. märtsil 1941

Täitsa salajane
Nõukogude Vene piiririkumiste asjus.

Välisministeeriumile,

härra saadik Ritter'ile.

Sõjavägede Ülemjuhatus teatab, et, peale 13. 1. teadaandes mainitud piiririkumist, Nõukogude Vene lennukid jaanuaris ja veebruaris on lendanud üle piiri mitmetes demarkatsiooni joone punktides, eriti Chelm'i ja Ostrolenka piirkondades.

Orienteerumine nendes piirkondades on eriti lihtne, kuna siin Bug'i jõgi eraldab Saksa-Nõukogude Liidu huvipiirkondi. Selle asjaolu põhjal Sõjavägede Ülemjuhatus on jõudnud veendumusele, et piiririkumised kujutavad teadlikke provokatsioone. Seoses sellega

juhime tähelepanu ka Nõukogude Vene ohvitseride väljendustele Saksa-Nõukogude Vene vaheliste pingete kohta. Need väljendused tulvil viha toetavad Saksamaale vaenulikult suhtuvat propagandat mitte ainult Nõukogude Vene sõjaväes, vaid ka vene rahva hulgas.

Sõjavägede Ülemjuhatus juhib tähelepanu sellest järgnevate tõsiste tagajärgede võimalusele.

Saksa õhujõududele on antud korraldus olla äärmiselt tagasihoidlik.

Sõjavägede Ülemjuhataja ülesandel
Jodl (Allkiri)

Saksa Sõjavägede Ülemjuhatus
WFST/Osak. L (1 Op)
Nr. 00 731 a/41 salajane.

F. H. Qu., 23. aprillil 1941

Täitsa salajane

Nõukogude Liidu piiririkumiste asjus.

Välisministeeriumile,

härra saadik Ritter'ile.

Peaaegu igapäevaseks kujunenud piiririkumised Nõukogude Liidu lennukite poolt tõestavad Sõjavägede Ülemjuhatus 1. märtsil avaldatud arvamist, et on tegemist teadliku provokatsiooniga Nõukogude Liidu poolt.

11. 4. lendasid 2 2-mootorilist lennukit (tüüp SB 2) suures kõrguses Belz'i linna kohal. Samal päeval nähti ühte lennukit Malkinia kohal ja ühte lennukit Ostrow-Mazowike kohal. 14. 4. teatati ühest Nõukogude Liidu lennukist Langszorgeni kohal, 15. 4. mitmed lennukid ületasid demarkatsiooni joont Dynow-Lodzina ruumis. 17. 4. nähti Saksa territooriumi kohal 8 lennukit, nendest 4 Deumenrode ja Swidderni kohal; 19. 4. 2 lennukit lendas üle Malkinia ja üks 200 m kõrgusel (!) üle Ostrowice.

Teatati veel mitmest lennukist, milliste päritolu aga ei saadud kindlaks teha nende suure kõrguse pärast. Võib aga oletada, et ka need olid NSV Liidu lennukid.

Sõjavägede Ülemjuhatus konstateerib kasvavate piiririkumiste põhjal, et on tegemist NSV liidu õhujõudude plaanikindlate operatsioonidega Saksa Riigi territooriumi kohal. Kuna Nõukogude Liidu vägede koondamiste tõttu Saksa idapiirile on suurendatud ka Saksa piiriäärseid vägesid, tuleb arvestada piirivahejuhtumite hädaohuga.

Sõjavägede Ülemjuhataja korraldus äärmiseks tagasihoidlikkuseks on veel jõus.

Sõjavägede Ülemjuhataja ülesandel
Jodl (allkiri).

Saksa Sõjavägede Ülemjuhatus
WFST/Osak. L (1 Op)
Nr. 00 805/41 salajane.

F. H. Qu., 6. mail 1941.

Täitsa salajane

Nõukogude Vene piiririkumiste asjus

Välisministeeriumile,

härra saadik Ritter'ile.

Täiendusena kirjale 23. aprillist Sõjavägede Ülemjuhatus teatab, et ka piiririkumised Nõukogude Liidu maaväe sõdurite poolt kasvavad kartustärataval määral.

1. Juba 1940 aasta detsembri alguses nähti Jaroslau ja Sokal'i piirkonnas relvastatud ohvitseri ja sõdureid, kes nähtavasti tegelesid piiriäärse maastiku vaatlamisega. Saksa tunnimeeste lähenemisel õnnestus venelastel tõmbuda tagasi tihedasse metsa.
2. Viimasel ajal esinesid analoogilised nähted Kamiencyk'i, Terespol'i ja Cabuce juures. Siin Nõukogude Vene ohvitserid ja sõdurid sõitsid mootorpaadiga saksapoolsele jõekaldale ning toimetasid seal vaatlusi binoklitega.
3. 25. 4. 41. kell 16.30 Ramutten'i piirkonnas vene tunnimees tulistas ltn. Dalinger'i ja kprl. Giessen'i, kes töötasid piiriäärses rajoonis topograafia osakonna ülesandel. Tehti vastuvaidlematult kindlaks, et mõlemad mainitud sõjaväelased asusid Saksa pinnal.

Eelpool mainitud juhtumite põhjal Sõjavägede Ülemjuhatus on jõudnud veendumusele, et Punaarmee juhatus katsub süstemaatilisel kasutada kõike lahingulise luure liike.

Kuigi Sõjavägede Ülemjuhataja korraldas äärmiseks tagasihoidlikkuseks on veel kehtiv, tuleb siiski juhtida tähelepanu sellele, et praegune pinge võib põhjustada ka suuremaid relvastatud kokkupõrkeid.

Sõjavägede Ülemjuhataja ülesandel
Jodl (allkiri).

Saksa Sõjavägede Ülemjuhataja
WFST/Osak. L (1 Op)
Nr. 00 886/41 salajane

F. H. Qu., 11. mail 1941.

Täitsa salajane
härra Välisministrile.

Väga austatud härra minister!

Juba mitu kuud Sõjavägede Ülemjuhatus jälgib murelikult Nõukogude Vene vägede koondamist Saksa idapiiri lähedusse.

Olemasolevate andmete põhjal oli 1939 a. sügisel Nõukogude Venel Euroopa osas umbes 77 laskurdiviisi. Poola sõja lõpul nende arv tõusis 114-ni. Esialgu oleks võinud seda põhjendada Poola idaosas okupeerimisega, kuigi see toimus täitsa ilma võitluseta, kuid diviiside arvu kasvamine pärast nende operatsioonide lõpetamist 121-ele juba võõrastas Sõjavägede Ülemjuhatus.

Selle aasta alul, eriti pärast Jaapani ja Nõukogude Liidu vahelist mittekallaletungi lepingu sõlmimist, Nõukogude Liit toimetas väeosasid kõikidest väeliikidest Aasia osast ja Kaukaasiast Euroopa osasse, nii et NSV Liidu Euroopa osas 1. 5. 41. asetses 143 laskurdiviisi, nendest 119 diviisi saksa piiri ääres. Veel intensiivsem on soomusväeosade koondamine. Juba aasta alguses asetsevad peaaegu kõik motoriseeritud ja soomus-väeosad Lääne-Venemaal. Peale selle veel 20 ratsabrigaadi ja mitu parašütistide pataljoni.

Samasuunalist arenemist kohtab ka õhujõudude juures. On ilmne, et tehakse ettevalmistusi tugevate õhujõudude suurteks pommitusrännakuteks Saksamaale.

Sõjavägede Ülemjuhatus juhib jällegi tähelepanu NSV Liidu kõrgemate ohvitseride väljendustele taktikalistel õppustel, mis avalikult vihjavad peatsele offensiivile.

Jooksvad piiririkumised ja mobilisatsioonile võrduv vägede koondamine Saksa piiri ääres lasevad Sõjavägede Ülemjuhatusel oletada, et kavatsetakse offensiivi suurimas ulatuses. Relvastatud konflikti hädaoht on nihkunud ähvardavasse lähedusse.

Peaaegu lõpule viidud vägede koondamine võimaldab Nõukogude valitsusele kallaletungi tähtaja vabat valikut. Vastavad Saksa vastuabinõud on nüüd vältimatud.

Heil Hitler!

Teie alandlik

Keitel (allkiri).

Täitsa salajane

Nõukogude Liidu piiririkumiste asjus

Välisministeeriumile,

härra saadik Ritter'ile.

Käesolevaga Sõjavägede Ülemjuhatus saadab vene lennukite ja sõdurite läbi aset leidnute piiririkumiste nimekirja, milles on mainitud ainult need piiririkumised, millised on kindlaks tehtud mitmekülse vaatluse põhjal. Peale nende on toimunud veel teisigi piiririkumisi, nagu mainitud kirjas 23. 4. 1941.

Siinjuures juhime jällegi tähelepanu selle olukorra ähvardavatele tagajärgedele, nagu tegime seda kirjas 6. 5. 41.

Sõjavägede Ülemjuhataja ülesandel

Jodl (allkiri).

1 lisa.

Nimekiri

vene lennukite ja sõdurite läbi aset leidnute piiririkumiste kohta.

Jrk. Nr.	Aeg	Koht	Märkused
1	10. 1.	Wojciechowice	Arvatavasti venelane, 1 km sügavusel Saksa territooriumil
2	4. 4.	Belz	
3	4. 4.	Belz	Kõrgus 3—4000 m, 2-mootoriline, arvatavasti tüüp SB 2
4	11. 4.	Malkinia	Oli ½ tundi Saksa territooriumi kohal
5	11. 4.	Ostrow-Mazowike	Kõrgus 3000 m
6	14. 4.	Langszorgen	2-mootoril. vene lennuk
7	15. 4.	Dynow-Lodzina-Losko	Mitmed lennukid lendasid üle piiri
8	17. 4.	Deumenrode	4 lennukit
9	17. 4.	Swiddern	4 1-mootoril. lennukit, tiirlevad Swidderni kohal 1000 m kõrguses

10	19. 4.	Malkinia	Tüüp J 16 Rada; suur tiir silla kohal
11	19. 4.	Malkinia	Idast üle Malkinia läände
12	19. 4.	Ostrovide	Kõrgus 200 m Balzi suunas, ilma tuunusmärkideta
13	26. 4.	Suwalki	5 venelast sõidukiga; 1 alamleitnant, 1 seersant, 2 allohvitseri, 1 sõdur; relvastatud püstol-kuulipildujatega
14	16. 4.	Kamiencyk	Mootorpaat 6 isikuga, arvatavasti pildistati
15	26. 4.	Smalodarsen	2 relvastatud vene sõdurit vaatlesid maastikku
16	27. 4.	Terespol	Mootorpaat 7 mehega; ohvitserid toimetavad maastiku vaatlust
17	27. 4.	Cabuce	Mootorpaat maabub Bug'i jõe saksa-poolsele kaldale
18	7. 5.	Turan	1-mootoril. 1 kandepinnaga lennuk
19	9. 5.	Lyck	2-mootoril. lennuk
20	9. 5.	Korzew	Tunnusmärke ei saadud täpselt määrata
21	9. 5.	Saranki	Vene lennuk 300 m kõrguses
22	9. 5.	Radeby	3—4 km. Saksa territooriumi kohal
23	10. 5.	Saranki	Tiirles 15 min. Saksa territooriumi kohal, arvatavasti pildistas
24	10. 5.	Granne	3 lennukit, kõrgus 1500 m
25	10. 5.	Wieska	Sisselend ida-lääne suunas
26	10. 5.	Mogialnice	1 vene lennuk
27	19. 5.	Drugen	2 ühemootoril. lennukit tiirlesid 2 korda töölaagri kohal
28	24. 5.	Grajewo	Ühemootoril. lennuk, kõrgus 1000 m
29	24. 5.	Ugniewo (5 km Ostrowist)	3 lennukit
30	24. 5.	Gezjunki- Pozewo	1 vene luurelennuk, kõrgus 1200—1500 m
31	24. 5.	Ostrow-Mez	Arvatavasti sama lennuk
32	26. 5.	Ostrow-Maz Zambrow	2 vene lennukit, mis selgesti kandsid Nõukogude tunnusmärke, kõrgus 300 m
33	26. 5.	Zamosc	1 vene lennuk
34	26. 5.	Wojciechowice Ostrolenka Zamosc	1 maalennuk, kõrgus 800 m. NSV Liidu embleem-punane täht nähtav

35	26. 5. Narew-Baw (kell 11.40)	1 vene hävitaja, kõrg. 1500 m, lendas üle kasarmute, Woyiece, Kowo, Ostrolenka raudteejaama
36	26. 5. Rozan	1 ühemootoril. lennuk, kõrg. 1500 m
37	26. 5. Lubicjowo (12.01)	1 üheistmeline vene hävitaja (J 16) Komorewo suunas, vist sama, mis jrk. 34
38	2. 6. Wisniz	1 lennuk Biala-Podlaska-Lomaczy ruumis
39	2. 6. Nittken (15 km SO Larys)	1 lennuk, kõrgus 8—9000 m
40	5. 6. Sarnaki	1 vene lennuk, Põhjast Sarnaki suunas
41	6. 6. Goworowo	2 vene lennukit, vist Goworowo-Ostro-Maz-Ukiewo.

Sõjavägede Ülemjuhatus

Berlin, 11. 6. 41.

Täitsa salajane

Riigi Valitsusele

härri Välisministri kaudu.

Sõjavägede Ülemjuhatus on valitsust jooksvalt informeerinud Nõukogude Vene ähvardavast sõjaväelisest hoiakust.

Kui ka majandusliku lepingu täitmine NSV Liidu poolt ei annud põhjust eriliseks nurinaks, kujunevad Nõukogude Liidu sõjaväelised sammud siiski ettevalmistuseks kallaletungiks Saksa Riigile.

Selle arengu käik nähtub järgnevat:

1939/40 aastavahetusel Saksa idapiir ei põhjustanud kartusi, kuna Nõukogude Liit oli end Poola likvideerimisel näitanud eriti sõbraliikuna. Kuid juba 1940 aasta alul võis panna teatava võõrastusega tähele, et Nõukogude Vene hakkas tugevasti kindlustama oma läänepiiri ja looma surnud võõndit sealse tööstuse üleviimisega sisemaale.

1. 9. 39. seisis läänepool Arhangelski—Kalinini—Poltava—Krimmi liini

44 laskurdiviisi

20 ratsadiviisi ja

3 motoriseeritud-ning soomusbrigaadi.

Poola sõja puhul Nõukogude Vene suurendas neid vägesid kuni 28. 11. 39. 47 diviisi ja brigaadi võrra, nii et vastavad uued arvud olid:

76 laskurdiviisi

21 ratsadiviisi

17 motoriseeritud-ning soomusbrigaadi.

Vaatamata Poola sõja lõpetamisele Nõukogude Vene jatkas vägede koondamist lääne piirile. Kuni 12. 3. 40. tuli juurde 16—25 diviisi ja motoriseeritud ning-soomusbrigaadi, nii et 1940 a. märtsi keskpaiku oli Nõukogude Vene vägede tugevus lääne piiril:

86—95 laskurdiviisi

22 ratsadiviisi

22 motoriseeritud-ning soomusbrigaadi.

Saksa-Nõukogude Vene koostöö uutel piiridel näis alguses olevat sõbralik, kuid juba 1939/40 aasta talvel leidsid aset piirivahejuhtumid, millisteks Saksamaa ei andnud vähimatki põhjust. Piiririkumised katkesid ajutiselt pärast Saksamaa sellekohast ägedat protesti.

Balti riikide okupeerimiseks oli lepinguliselt määratud kokku 70.000 meest. Alguses seda arvu ei saavutatudki. 28. 11. 39. oli okupatsioonivägede suurus 53.000 meest ja 1. 2. 40. 57.500 meest. Okupeerimine toimus vastupanuta. Ka edaspidise okupatsiooni aja vältel ei tekkinud olukorda, mis oleks andnud sõjalist põhjust okupatsioonivägede suurendamiseks. Kuid pärast nende kolme riigi täielikku annekteerimist Nõukogude Liit tõi nendesse piirkondadesse äärmiselt tugevaid väekoondisi kõikidest väeliikidest. 1940 aasta kevadel oli nende kogutugevus 250.000 meest, ning praegu võib seal olla umbes 650.000 meest. Ka 1940 aasta oktoobris alustatud tugevate Nõukogude Liidu jõudude koondamine Rumeenia piirile oli sihitud Saksamaa vastu. Nende jõudude esialgseks ülesandeks oli: vähendada saksa mõju Balkanil surve avaldamise teel Balkani riikidele ja nurja ajada Saksa rahupoliitikat selles piirkonnas. Belgradi puttšile järgnevas paratamatus sõjas Saksamaaga pidid need jõud astuma kontakti Jugoslaavia vägedega ja ära lõikama Saksa vägede juurdeveoteed, milleks tehtigi tõhusaid ettevalmistusi. Ainult Saksa vägede kiire ja otsustav edu ajas need kavatsused nurja.

Nõukogude Liidu lakkamatud piiririkumised läbivad punase joonena aastaid 1940/41.

Lisa 2 annab hea ülevaate Nõukogude Liidu erakorralistest vägedekoondamistest läänepiiril.

Sõjavägede Ülemjuhatus oli Nõukogude Vene sõjavägede koondamiste tõttu sunnitud hoidma rohkem vägesid läänepiiril.

Kõik need faktid ja Nõukogude Vene ohjeldamatu tahe hävitada Saksamaad näitavad, et valmistutakse kallaletungiks Saksa-maale.

Sõjavägede Ülemjuhataja

Keitel (allkiri).

Saksa Sõjavägede Ülemjuhatus
WFST/Osak. L (1 Op)
Nr. 001 161/41

Berlin, 20. 6. 41.

Täitsa salajane

Nõukogude Vene piiririkumiste asjus
Välisministeeriumile,

härra saadik Ritter'ile.

17. juunil 1941 kell 8.25 relvastatud vene sõdurid ületasid piiri Eiszerjki juures ja liikusid Saksa territooriumile. Pärast lühikest tulevahetust saksa tunnimeestega nad tõmbusid jälle tagasi.

See vahejuhtum ühes massiliste vägede koondamistega Ida-Preisimaa vastu näitab uuesti Nõukogude Vene provokatsioonilisi kavatsusi.

Üksi Suwalki—Memeli vahelises piiriosas on 11. juunil pandud tähele 20 laskurdiviisi, 2 soomusdiviisi 5 soomusbrigaadi.

Kaugele läände ulatavas Bialystoki sektoris on koondatud 19 laskurdiviisi, 7 ratsadiviisi, 1 soomusdiviisi ja 5 soomusbrigaadi.

Baranowitschi rajoni koondunud varud koosnevad 10-nest laskurdiviisist ja 2-est soomusdiviisist.

Sellest nähtub, et hiigla suur Nõukogude Vene väekoondis, mis on jagatud 4 armeese ja koosneb

- 49 jalav. diviisist (nende hulgas mitu motoriseeritud diviisi)
- 3 soomusdiviisist
- 12 soomusbrigaadist
- 7 ratsadiviisist

võib igal silmapilgul alustada liikumist Ida-Preisimaa ja põhjapool Warssavit asetseva piirkonna vastu.

Säärast kallaletungi Nõukogude väed võivad toetada ligi 2.000 lennukiga. Juba 11. mail teatati, et ka terves idarinde ülejäänud osas asetsevad Nõukogude Vene väekoondised, kuigi mitte säärastes massides. Pilt on muutunud ainult kiirete vägede koondamise läbi

Bessaraabias, mis ühemõtteliselt tõestab oletusi offensiivsetest kavatsustest.

Sõjavägede Ülemjuhatus konstateerib, et säärase jõudude koondamine riigi vastu, millega seistakse sõpruslepingus, on ainulaadne.

Ei ole kahtlust, et Nõukogude Liit juba kuid näeb selles sõpruslepingus ainult julgestust, et segamatult valmistuda ette suurimale kallaletungile Saksamaale.

Riigi julgeolek nõuab selle ähvarduse viibimatut kõrvaldamist

Sõjavägede Ülemjuhataja ülesandel

Jodl (allkiri).

Lisa 1

Piirivahejuhtumid 1939/40 talvel.

25. 12. 39: Mrzyglodi juures:	Saksa piirivalve tulistamine.
9. 1. 40: Kuzawka:	Saksa tolliametniku tulistamine.
15. 1. 40: Gluchow:	Saksa territooriumil asuva põgeniku mahalaskmine.
30. 12. 39: Wolka-Nadburzna:	NSV Liidust tuleva naise mahalaskmine Saksa territooriumil.
19. 12. 39: Sokolow:	Põgenikkude tulistamine lekkkuulidega, mis langesid Saksa territooriumile, 300 m kaugusele piirist.
6. 1. 40: Rayskle-San:	Ühe Ukrainlase tulistamine 110 m kaugusel piirist.
8. 1. 40: Koytniky-San:	Üks põgenik Saksa territooriumil mahalastud, teine raskelt haavatud.
7. 1. 40: Ostrow-San	2 hiinlasest kauplejat mahalastud.
27. 1. 40: Kankowo:	1. 2 Nõukogude Vene piirivalvurit tulistas ja haavas raskesti tundmatut ülepiiriminejat, kes olid juba Saksa territooriumil.
	2. vene piirivalvur tuli üle piiri ja viis ühe põgeniku tagasi üle piiri.
1. 2. 40: Ugniewo:	Tollipunkt teatab, et vene piiriväed tulistasid saksa tollivalvureid.
2. 2. 40: Sokal:	Vene piirivalvurid lasevad Saksa territooriumil maha ühe põgeniku ja ühe naise.

23. 2. 40: Przemyśl:

13. 2. 40: Sokal:

8. 3. 40: Sokal:

Illegaalse piiri ületamise puhul venelased tulistasid ühte naist kümne lasuga ja haavasid teda.

Vene piirivalve lasi Saksa territooriumil maha ühe juudi.

Kahte ülepiiriminejat Saksa territooriumil tulistatud. Üks ülepiirimineja surmatud.

Ülevade muudatustest Punaarmee sõjapäras 1. 9. 1939

Tügev.	Lääne piir	Muus Eur. Venes	Kauge Ida	Kokku	Märksused								
Kuup.	Lask. div. Ra. div.	Momph. briga.	Lask. div. Ra. div.	Momph. briga.	Lask. div. Ra. div.	Momph. briga.	Märksused						
1. 9. 39	44 (2 mot)	20	33	4½	1++	28 (1 mot)	8½	1++	105 (3 mot)	33	5++	Sõja algus	
28. 11. 39	76	21	17	38	4	7	36	8	7	150	33	31	
I													
II													
Muudatus	+32	+1	+14	+5	-1½	+6	+8	-½	+6	+45	—	+26	Enne Soome sõja algust
12. 3. 40	86-95	22	22	26-31	4	3	34	7	7	146-160	33	32	
III													
Muudatus	+10 kuni +19	+1	+5	12 kuni 7	—	-4	-2	-1	—	-4 kuni +10	—	+1	Soome sõja lõpu
1. 8. 40	83	18	24	34	6	4	34	9	8	151	33	36	
IV													
Muudatus	-3 kuni -12	-4	+2	+8 kuni +3	+2	+1	—	+2	+1	+5 kuni 9	—	+4	Endi Rumeenia osode okupeerimisel
1. 1. 41	92	20	29	29	5	2	29	7	5	150	32	36	
V													
Muudatus	+9	+2	+5	-5	-1	-2	-5	-2	-3	-1	-1	—	
1. 5. 41	118	20	40	27	5½	1	25	8	5	170	33½	46	
VI													
Muudatus	+26	—	+11+++	-2	+½	-1	-4	+1	—	+20	+1½	+10+++	

+ + soomuskorpused,
brigaadide arv tundmata.

+ + + + kaasa arvatud
5 soomusdiviisoni.

Siseministri, Riigi 11-Juhi ja
Saksa Politsei ülema

Aruanne

Saksa Riigi valitsusele

NSV-l iidu Saksamaa ja rahvus-sotsialismi vastu
sihitud hävitustöö kohta

Siseminister

Berliin, 20. juuni 1941.a.

Siinjuures anname teadande Kaitsepolitsei- ja SD-ülemalt 10. 6. 1941 N.S.V.L. laastamistegevusest Saksamaa ja rahvussotsialismi vastu.

Siseminister
Frick /allkiri/
Riigi **H**-juht ja Saksa Politsei

Ülem
Himmler /allkiri/

Riigivalitsusele
härä välisministri kaudu
Berliin

Berliin, 10. juuni 1941.

Kaitsepolitsei ja SD-ülem
IV E L 17/41 gRS

Salajane /riigi/

Teadanne Riigi **H**-juhi ja Saksa Politsei Ülemale.

Kommunistliku Internatsionaali laastav tegevus kuni Saksa — Nõukogude Konsultatiiv — ja mittekallaletungipakti sõlmimiseni 23. 8. 1939 aastal teljeriikides, peasjalikult natsionaalsotsialistliku Saksamaa vastu, on üldiselt tuntud.

Lootus, et Nõukogude Vene peale pakti sõlmimist erapooletuks jääb ja kihutustööd riigi vastu lõpetab, oli vale. Vastupidi: kommunistlikul laastamistööl, sabotaazil ja terroril ja viimase forseerimisel sõjaväes, majanduslikes ja poliitilises teadete teenistuses olid kindlad — siiski tuntud — Nõukogude Vene võimukandjate eesmärgid.

Ainuke, mida vahetati olid vahendid, millised ikka uute vormide ja raffineeritud maskeerimistega meid alati uute ülesannete ette seadsid.

Kominterni ülesebitus ja sibimääramine.

Kommunistlik Internatsionaal /Komintern/ on Nõukogude Vene organisatsioon /asukohaga Moskvast/ eesmärgiga /statuut 1/: “kõikide maade kommunistlikud parteid üheks ülemaailmlikuks parteiks ühendada, tööliklassi ühendamiseks, ning kommunismi eesmärkide, diktatuuri ja proletariaadi eest võidelda.”

(Veel täna kuuluvad Stalin — 1. sekretärina kommunistliku partei SU-Kominterni täitevkomitee Presiidiumi juurde, nii nagu Molotov, ka veel saksa emigrant Pieck — Saksa kommunistliku Internatsionaali esindajana, prantsuse kommunistide juht Thorez ja eesistujana riigipäevahoone põletamise läbi tuntud bulgaaria terrorist Dimitroff.)

SU ametlikkudele kohtadele tähendab Komintern vaba, mitteametlikku — tähendab mitte riikliku aparati — mida võib iga internatsionaalse moodsusega laostamistööle rakendada. Eriteadete — ning salaluure kõrval rakendatakse Kominterni ka nende eriülesannetele nii, et täpne lahutamine selle vastu võitlemisel on väga raske läbiviia.

Võttes kasutusele suuri rahalisi ja inimlikke materjale suurendati just sõjaajal Kominterni pörandaalust tööd. Terve Euroopa puistati üle üleskutsetega ning üksikute maasektsioonide poolt antud juhtnõõridega, eesmärgiga kommunistlikku ideoloogiat pooldajaid ergutada pingutavamaks ning pidevamaks kihutustööks “Saksamaa imperialistliku sõja” vastu, mitte lõpuks selleks, et selle aktiviteedi suurendamise läbi Nõukogude Vene poolt eeldatud kahjulikke tagajärgi mis tekkinud lepingu sõlmimise läbi natsionaalsotsialistliku Saksamaaga, tasandada.

II. Uus meetod pörandaaluseks laostamistööks.

1. Saksa riigi vastu.

Kommunistliku partei vastu halastamatu võitluse ja tema hävitamise tõttu 1939 a., mis oli rahvussotsialismi leppimata võitlusseisundi hädavajalikuks tagajärjeks, ei annud nii Kominterni kõige ägedamad välismaalt ettevõetud katsed kui ka kommunistliku partei väiksemate jäänuste ja nende SO / sõja poliitika osakond /KS/ käitise salaluure/gruppide töö kuni pakti sõlmimiseni mingisuguseid tulemusi.

Suurenenud politseilisele tõrjumisele vastas Komintern metoodiliste korraldustega üha peenendatud laostamistaktikaga. Näiteks “Trooja hobuse” eeskujul pidi rakendatama veel rohkem Hispaania kodusõja meetodeid.

23. 8. 1939 a. pakti sõlmimisega kaotas see kavatsus igasuguse propagandalise vastukõla, mis pärast Kominterni täitevkomitee aparati tegevusega ja selle uuendamise (kuna okupeeritud maades ikka veel tugevate kommunistlike rakukete tõttu Kominternil töö kergem oli) ei jõudnud nad Saksa riigi suhtes katsetest kunagi kaugemale.

Järjekindla järelvalvega tehti kindlaks, et Euroopa riikides Kominterni sidepunkte väljaehitati, kindla sihiga, laostamist ja teadeteteenistust Saksamaal suurendada.

Nii asub üks Kominterni peakorter Rootsi kommunistliku partei juures Stockholmis. See koht on üks suurim ja kardetavaim tegevus-
tsentrum. Tema meetoditest Saksa Riigi vastu ulatuslikust ja mit-
mesugusest materjalist alljärgnevalt pikemalt.

Töötamiseks Saksa riigi vastu eelistati endisi saksa kommunistlikke
peaagitaatoreid, kes saanud kauaaegset väljaõpet Moskvas ja teistes
välisriikides. Need tulid esmakordselt 1939.a. ümberasujatena Saksa
riiki. Üks kõige jultumatest sai ühe endise Berliini seltsimehega
ühendust ja töötas süstemaatiliselt Berliini suurkätistes, kus sõja-
vastast tööd ja uusi kommunistlikke rakukesi ülesehitas. Ainuke siht
selles ettevõttes oli ametkonda rahulolematuks teha, neid sabotaaži-
deks ettevalmistada ja käitisespionaaži väljatöötada.

Kavalalt väljamöeldud teedel saadi kulleritega kominterni-
instruktoritelt materjale, käske ja raha Stockholmist ja Kopen-
haagenist.

Juhtivat osa selles organisatsioonis mängis Rootsi riigipäevasaadik
Linderoth, kes on Euroopa kominterni bürooesindaja Stockholmis.

Tema lahendas peaasjalikult eriülesandeid, millised temale inter-
natsionaali täitev komitee poolt üksikute maadele edasitoimetamiseks
anti. Linderoth aktiveerib Stockholmist kaudu Kopenhaageni komin-
terni ametnikke töös Saksa riigi vastu ja varustab neid rahadega.
Et neid esiagitaatoreid nagu Arthur Emmerlich, sünd. 20. 9. 07,
Niederwiesas, ehk Willy Gall, sünd. 3. 10. 08, Falkeinsteini, (Vogt-
landis) ehk Rudolf Hallmeyer, sünd. 3. 2. 08., Plauenis, ehk
Heinrich Schmier, sünd. 20. 3. 06., kaitsepolitsei eest kaitsta, koolitati
neid arvatavases poliitilises töös Linderoth'i käsilaste poolt. Kooli-
tamine toimus siin hästi tuntud G.P.U. komissari Dimitri Fedose-
jewitsch Krylow'i kaudu. See osa ühendati sisemiseks rahvakomissa-
riadiks "Riigi julgeoleku rahvakomissariat".

Ülalnimetatud esiagitaatorite poolt väljajhitatud organisatsioon
töötas vahepeal hästi organiseeritult Hamburgist üle Kopenhaageni
ja Stockholmist Moskvasse sihiga, rahalise tasu eest teateid vabrikute
produktiooni saavutustest ja uusimatest relvadest Saksamaal anda.
Organisatsioonil lasus peale nende ülesannete veel laastavate lend-
lehtede jooksev valmistamine.

Väljapaistev oli 1941.a.mai lõpuks Moskva kominterni käsk
Emmerlich'ile, et just kahe viimase kuu jooksul suurem osa ins-
truktoreid üksikutesse Saksa Riigi osadesse saata.

Et suuremaid kahjusi ärahoida, toimus õigeaegselt 1941.a. mai
lõpul kõikide osavõtjate vahistamine.

2. Saksamaa poolt vallutatud maade vastu.

Saksamaa poolt vallutatud maades Kominterni põrandalune laostamistehnika on sarnane kuidas ülalkirjeldatud.

Üksikult võiks märkida:

a) *Protektoraadis.*

Enne endise Tšecho-Slovakkia okupeerimist oli kommunistlik partei väga äge, aga peale okupeerimist muutus selle kommunistlik põrandaalune tegevus veel suuremaks. Viimaste aastate jooksul saadeti funktsionääre nendest maadest Moskvasse Lenini nimelisse kooli, kus neile sõjapolitilises kursuses kodu- ja terrorisõja teooriat ja praktikat õpetati.

Need kvalifitseeritud funktsionäärid seati protektoraadi rajamisel ametisse. Nad algasid viivitamatult põrandaaluste töödega KPD'd ülesehitama. Sidet Kominterniga pidas Praaga N.S.V.L. peakonsulaat, kes partei tööd järelvalvas ja juhatas. Vahemeheks peakonsulaadi juure töötas "Tass"i korrespondent ja pressireferent Kurt Beer (juut!). Oma ülesande teostamiseks sai ta diplomaatilisel korpusel venekeele lehti ja kommunistlikku propagandamaterjali, milliseid käsukohaselt KPD esiagitaatoritele edasi andis. Ta oli ka põrandaaluse parteitöö suurte rahadega varustaja.

b) *Prantsusmaa okupeeritud osas.*

Edaspidist tähelepanu seadis komintern prantsuse kommunistlikule parteile, kuna Prantsusmaa juba Lenini vaate järele Lääne-Euroopa bolshevistlikuks kantsiks pidi saama. Sellel ajal killustatud ja sisemiselt nõrgestatud Prantsusmaal lootis kommunistlik internatsionaal, kellel enne sõda seal arvuliselt palju pooldajaid oli, edu saavutada. Ka siin sai jällegi vastuvaidlemata kindlaks tehtud, et prantsuse kommuniste Nõukogude Vene diplomaatiliste esindajate poolt igasugusel kujul raha- ja propagandaainetega varustati.

Ka siin ei mänginud 23. 8. 39.a. pakt mingit osa, vast ainult niipalju, et sellest ajast prantsuse kommunistide salajane töö ja aktiivsus tõusis. Kindla ja objektiivse tunnistuse selle üle annab Pariisis revideerimisel leitud "Sureté nationale" (prantsuse salapolitsei) akt, mis puutub prantsuse päevalehte "L'Ordre".

Peale selle sideme Nõukoguda Vene peakonsulaadi kaudu protektoraadis toimus veel kominterni otsene raadioside Moskvaga. Kominterni salajase saatja juhtivat ametkonda Praagas õpetati samuti radio-telegraafi erikursustel Moskvast välja. (See kool seisab kominterni ja punase armee valve all). Kursusi korraldatakse laial alusel

ja nende nimetuseks "Oms" s. t. organisacia mezdunarodnowa sojedinenija (rahvusvahelise side organisatsioon).

Raadiosaateaparaat Praagas, mis veel mõned päevad tagasi tegevuses oli, koosnes ühest suurest saate- ja vastuvõtte aparaadist. Raadiosaate teel anti üle Praagast teateid sisepoliitilisest olukorrast, partei poolt läbiviidud aktsioonidest, keskjuhatuse istungitest ja seal tehtud otsustest ja partei seisukorrast, meeleolust ning tegevusest, ja võeti vastu vastavad käsud ning teateid Moskva kominterni täitevkomitee poolt. Alalhoitud mõlemapoolsed raadiosaated on täielikud tõendid tõsisest kominterni revolutsiooni-ideest, sihitud rahvussozialismi hävitamisele.

Prantsuse politsei andmetel olid novembris 1939.a. läbiviidud saneerimisel osavõtjad jugoslaavia saatkonna pressiülema kõrval veel Lord Derby õe, Lady Stanley armukesed

Vutzevitsch ja
Jaques Ebstein,

tšehhi juut Otto Katz, ehk Karl Sim-on, kes Nõukogude Vene teenistuses seisis. 1939.a. novembri kuul külastas Nõukogude saadik Suritz Pariisis koos endise hispania pupaministri Negriniga, ja jaanuari-veebruari kuus 1940.a. saatkonna sekretäri Biriukoffiga "Büré" peatoimetajat tema suvilas Saint-Cloud'is. Sel korral lepiti kokku, et keegi Etevenont "L'Ordre" juhatusse kui Nõukogude Vene saatkonna usaldusmees teenistusse läheb. Selleks määratud toetussummad tõsteti märtsi lõpuks 800.000 Frs. kuus. Prantsusmaa kommunistlikele juhtidele anti käsk soovitada nende partei sulgemisel oma liikmetele lugeda "L'ordre-d", kui saksavatast lehte.

c) Teistes okupeeritud maades.

Ka Norras on Oslo Nõukogude Vene saatkond kominterni laastamispropaganda keskpunktiks. Siin võis saatkonna ametnikke tabada teolt.

Hollandis, Belgias ja endises Jugoslaavias tarvitati samu töömee-toteid Saksa riigi vastu. Viiks raamidest välja, kui äratuua kogu dokumentidega tõendatud materjal kominterni õõnestus- ja luuretööst.

Peab esiletõstma ikka jälle konstateeritavat arusaamist, et Nõukogude Liidu suhtumine Saksa Riiki ja tema poolt okupeeritud piirkondadesse on ebaaus ja et 1940 aastast alates on Kominterni laastav töö kiirelt kasvanud.

III. Sabotaaž Kominterni läbi.

Juba aastakümneid enne sõja algust oli Kominterni huviks usaldusrikkaid kommuniste Venemaale saata ja neid seal sabotaaži

ja lõhkeainete kursustel väljaõpetada. Nii sai 1930 aastal n. n. Sõjaväe poliitiline kool jälle avatud ja kuni tänaseni veel mitte suletud. Kuna Komintern oma ilmapoliitilise võimuhimude ellu rakendamisel alati arvestas sõjalise aktsiooniga, andis ta maailma kongressidel juhtnööre, mis kirjeldasid neid vägistusakte poliitilise hädavajalikkusena ja kutsusid tema kaasläsi üles terrori- ja sabotaažiaktideks.

Enamik Saksa Politsei poolt Saksa Riigi territooriumil avastatud terrori- ja sabotaažgrupe, mis on asutatud Kominterni käsul, iseloomustavad Nõukogude Liidu hoiakut Saksa Riigi suhtes. Need puhtkommunistlikud grupid, kes oma aktsioonide läbiviimisel ei põrka tagasi inimelu hävitamise eest, on valinud oma kallaletungi eesmärkideks sabotaaži ettevalmistused sõjalise tähtsusega objektidele — sildadele, tähtsate raudteeliinide lõhkumisele ning tööstusseadmete hävitamisele ja halvamisele. Nende ülesannete kõrval tehti korraldusi attentaatide teostamiseks Saksa Riigi juhtivatele isikutele.

Laiaulatuslikud uurimised näitasid, et Komintern ei mõtlegi saksavastase tegevuse lõpetamisele, kuigi peale Saksa-Nõukogude Vene vahelist mittekallaletungi lepingu sõlmimist 23. VII. 1939 võis oletada, et likvideeritakse Kominterni poolt sooritatud või ettevalmistatud vägistusaktid.

Inglise Secret Service'i näpunäidetel laevanduse sabotaashi gruppide kõrval, milliste eesmärk juba rahu ajal oli Saksa laevaruumi hävitamine, tegutses veel palju laiaulatuslikum Kominterni poolt asutatud terrori organisatsioon, mille peamine ülesanne oli nende riikide laevade hävitamine, millised omalajal liitusid Kominterni vastaseks blokiks.

Võib tõendada, et selle organisatsiooni liikmed olid kuni 1940 aasta lõpuni aktiivsed ja katsusid korduvalt oma tegevust viia Taanis Saksamaale. Selle organisatsiooni juht oli

Ernst Wollweber

kes 1931 aastal oli "Punase Ametühingulise Opositsiooni" liige ja keda 1932 aasta novembris valiti Saksa Riigipäeva saadikuks. Pärast emigreerumist Wollweber võttis üle ISH juhtimise, mis meremeeste ja sadamatöölise kutselise internatsionaalina on Kominterni poolt organiseeritud, eriti Saksamaa vastu sihitud sabotaashiaktide kandja. Wollweber oli vastutav Moskva korraldusel moodustatud sabotaashi-gruppide tegevusse rakendamise eest Saksamaal, Norras, Rootsis, Taanis, Hollandis, Belgias, Prantsusmaal ja endistes Balti Riikides. Tema kontrollis suurejoonelist lõhkeainete ja muude sabotaashimaterjalide muretsemist ja transporti ning käsutas Kominterni poolt kasutada antud rikkalike summade üle organisatsiooni finantseeri-

miseks ja agentidele tasu maksimiseks. Pärast Saksa vägede sissemarsimist Oslosse Wollweber põgenes Rootsi, kus ta veel praegu on areteeritud. Nõukogude valitsus on astunud samme Wollweberi Nõukogude Liitu toimetamiseks. Tema eduka töö eest on lubatud teda võtta Nõukogude Liidu alamaks.

Selle, tervet Euroopat hõlmava kommunistliku terrorigrupi tegevuse tagajärjeks on jooksvad sabotaashiaktid.

16 Saksa

3 Itaalia

2 Jaapani

laevale, millised kahel juhul lõppesid väärtuslike laevade täieliku kaotusega. Alguses katsuti laevu hävitada kahjutulede tekitamisega, millisest viisist aga loobuti, kuna ta ei põhjusta laevade täielikku hävimist. Viimasel ajal on mindud üle lõhkeainete kasutamisele sabotaashiaktide läbiviimiseks Balti- ja Põhjameres liikuvatele laevadele. Organisatsiooni peamised toetuspunktid asetsevad Hamburgi, Breemeni, Danzigi, Rotterdami, Amsterdami, Kopenhaageni, Oslo, Tallinna ja Riia sadamates.

Hollandis, Belgias ja Prantsusmaal moodustatud sabotaashigrupid alluvad Hollandi kommunistile

Josef Rimbertus Schaap'ile,

kes oli Rotterdamis tegev Interklubi juhina ja evis lähimat kontakti kogu organisatsiooni tippfunktsionääridega Skandinaavias. Temale allub vahetult endine Hamburgi RFB organisatsiooni juht

Karl Bargstädt,

kelle ülesandeks on lõhkeainetega teostatavate sabotaashiaktide tehniline läbiviimine. Sabotaashiaktideks vajalik lõhkeaine oli pärit Põhja Skandinaavia maagikaevandustest. Hollandi meremehed toimetasid lõhkeaineid kätte üksikutele Hollandi, Belgia ja Prantsuse sabotaashigruppidele üle Narviki ja Lulea maagisadamate. Rotterdamis õnnestus tabada

Villem van Vreeswijk'i,

markantsemaid lõhkeainete kullereid.

Niihästi Hollandi kui ka Belgia grupid omasid laboratooriume, millistes valmistati süüte- ja lõhkepomme.

Saksa politseil õnnestus tabada 24 kommunistlikku terroristi, nende hulgas Hollandi grupi juhti

Achille Beguin'i

ja Belgia grupi juhti

Alfons Fictels'i.

Schaap'i enda tabamise õnnestus Taani politseil 1. 8. 1940 Kopenhaagenis, kui ta katsus uuesti alustada Taani laevanduse sabotaashi organisatsiooni tegevust.

Kuiväärt Komintern sabotaashiaktide abil püüdis hävitavalt tabada Saksa laevandust Balti merel, nähtub asjaolust, et 1941 aasta veebruarist kuni aprillini Saksa ja Taani politseil õnnestus tabada Taani Kommunistliku Partei juhtivaid funktsionääre, kes olid aktiiviselt toetanud kommunistlikke sabotaashigruppe. Nende tabatute hulgas on ka Taani Kommunistliku Partei Täitevkomitee liige ja ISH ülemsekretär

Richard Jensen,

Kopenhaagenis ilmuva Taani kommunistliku ajalehe "Arbeiterblatt'i" toimetaja

Thöger Thögerson

ja Taani „Nõukogude Liidu Sõprade Ühingu“ juhatuse liige, pooljuut

Otto Melchior.

Taani kommunistliku sabotaashigrupi arvele tulevad arvestada sabotaashi aktid saksa auriku „Saar'i“ vastu Tallinna sadamas, ja saksa auriku „Phila“ vastu Königsbergi sadamas; viimase juures tekkis suure plahvatuse tagajärjel suur lekk veepinna kõrgusel.

Lõhkeained, varustatud aegsütikutega, viidi laevale Riia sadamas Taani kommunistliku organisatsiooni poolt, tarvitatud keemilised lõhkeained ja süütenöörid toodi Rootsist, kust neid viidi erilise kulleri läbi ühest meeste valmisriiete kauplusest Malmöst Kopenhaagenisse.

Tähtsaid teateid Kominterni tööst Saksa Riigi vastu saadi kätte kommunistlike terroriste ülekuulamisel Taanis.

Erilist rõhku pandi Kominterni poolt Skandinaavia meremehi oma poole võita kaastöötajatena, sest oldi arvamisel, et tulevas sõjas ainult Skandinaavia riigid jäävad erapooletuks ja sealt on kerge Saksa sadamatesse pääseda ja seal terroriakte ette võtta. Peale selle oli kindel käsk antud oma laeva laadungid lõhkainetega purustada, kui see seisab Venemaa huvides. Wollweber ise andis käsu vähemalt igal laeval, mis sõidab ida merel, võtta üht meest kolmanda internatsionaali teenistusse. Ka tema korralduse põhjal tehti katset asutada sabotaashigrupi Danzigis. Juhtivad ISH tegelased sellest gruppist, nende hulgas Oslost pärit

Arthur Samsing,

kes pikemat aega viibis Venemaal, vahepeal areteeriti ja nende käest saadi ülekuulamisel tähtsaid teateid sabotaashi aktide üle kätte, mis korraldati Saksa riigi vastu Wollweberei käsul. Kominterni ülesandel asutas Wollweber ka Saare- ja Hiiumaal oma toetuspunktid. Saartel olevad kaastöötajad pidid aga tegevusse astuma ainult siis, kui Saksa laevastik okupeeriks seda territooriumi. Sabotaashi aktid pidid siis esmajoones toimuma allveelaeva-baaside, maandumisväljakute ja õlilaagrite vastu.

Isegi Saksa Riigis tehti katseid bolševismi levitada, nagu seda paljastas märtsi kuul 1941.a. Saksa kaitsepolitsei Ülem-Sileesias ja endise Poola maaaladel. Ka siin näitab organisatsioon kommunistlike eesmärke, nagu neid propageeriti VI ja VII Kominterni kongressil Moskvas.

IV Sovjetvenelaste majanduslik, kaitseväeline ja poliitiline salakuulamine Saksa Riigi vastu.

1. GPU meetodid rahvussakslaste ümberasujate vastu.

Kui 29. 9. 1939. Venemaa Saksa-Vene piiri lepingu põhjal Saksa suure võidu tõttu Poola üle suured maaalad omale sai, kasutas tema seda otsekohe oma agentide suurejooneliseks saatmiseks Saksamaale, et sealt salakuulamise läbi informatsiooni saada, vaatamata sellele, et sõlmitud oli mittekallaletungimise pakt.

Suurjoonelist, Juhi kutsel algatatud aktsiooni Venemaa territooriumil elunevate sakslaste oma päritolu-maale tagasiviimiseks kasutati samuti üleval nimetatud häbistavaks otstarbeks.

Kui rahvussakslased Juhi kutsel end suurel arvul registreerisid ümberasumiseks, astus hästi tuntud GPU kohe tegevusse. GPU-le alluv SISEASJADE RAHVAKOMISSARIAAT astus tegevusse, et rahvussakslasi, kes pöördusid tagasi oma kodumaale, igasuguste inetute tehingutega sundida salakuulamisele Saksamaal. Kuigi GPU sellega ei saavutanud peaaegu mitte midagi, sest kõik need GPU-poolt salakuulamiseks üleskutsutud isikud tegid selle asjaolu Saksamaale saabumisel kohe Saksa Politseile teatavaks, jääb see tõsiasi siiski häbistavaks plekiks GPU meetoditele ning sellega ka kõikidele Vene verevõimumeestele. Mitmed ümberasujad kutsuti GPU-sse, kus neid kuulati tundide viisi üle ja tavaliselt ähvardati neid ümberasujate nimekirjast välja jätta, kui nad ei nõustu GPU ettepanekuga salakuulamise toimetamiseks Saksamaal, teiselt poolt aga ähvardati nende mahajäävaid omakseid võtta vastutusele, kui vastavad ümber-

asuvad peaksid avastama Saksamaal GPU nõudmisi. Need ähvardused siiski avaldasid mõju üksikutele väikestele ümberasujatele. Mitte ainult mehi, vaid ka naisi sunniti säärasel häbistaval viisil andma lubadusi salakuulamise toimetamiseks Saksamaal. Toome selle kohta mõned näited:

a) Proua Maria Baumann, kes ümberasumise teel tuli Tšernovitšist (Bessaraabias) Saksamaale, jutustas tunnistajate juuresolekul ja vande all, et Nõukogude Liidu salakuulamise organisatsioon tahtis teda sundida astuma oma teenistusse. Proua Maria Baumannit kutsuti korduvalt GPU-sse kus teda mitmesuguste abinõudega katsuti sundida salakuulamisele ja kihutustööle Saksamaal. Sellele lesele, kes on 5 lapse ema, lubati nõutud töö eest 10.000.— RM ja rohkem. Teda kavatseti määrata Praha salakuulamise osakonda ning anti talle sunniviisil kätte hulk materjali, mille põhjal võib kergesti selgitada salakuulajate õppimisviise.

b) Proua Elisabeth Kreuteli, kelle abikaasa pidas Tšernovitšis poodi, sunniti samuti võtma enda peale salakuulamise toimetamist Sakseni maakonnas. Ka see juhus võimaldas Saksa vastuluurele tähtsa materjali saamist. Nende üksikjuhtude mainimist võiks laiendada sadadele näidetele, sest umbkaudsete arvestuste põhjal GPU lähenes 50%-le ümberasujaist säärase pakkumistega.

Mitte küllalt sellest, et GPU põlastustäratavate vahenditega katsumid neid sakslasi teha oma kodumaa reeturiteks, vaid tema organid tulid ka sellega toime, et varastada nendelt inimestelt isikut tõendavaid dokumente, raha ja väärtasju. 16-el säärasel juhul on olemas tõendeid, et dokumentide varastamine toimus ainult Nõukogude Liidu salaagentide vastavate dokumentidega varustamise otstarbel. Edasi langeb GPU-le 16-el juhul mõrva kahtlustus dokumentide kättesaamise otstarbel.

2. Nõukogude Vene diplomaatilised esindused majandusliste, poliitiliste ja sõjaväelisteteadete hankimise keskusena sõja ettevalmistuste eesmärgil.

Pärast lepingu sõlmimist on Vene salaluure töömeetodid omandanud peaaegu provotseerivat kuju. Vastavalt oma meetoditele ta rakendas Vene esindused Saksamaal laiaulatuslikule salaluure tööle. Suursaadik Schkwarzew'i vahetamine Dekanasow'iga oli märguandeks veel intensiivsemale luurele poliitilisel, majanduslikul ja sõjaväelisel alal. Stalin'i usaldusmees Dekanasow oli Venemaal Siseasjade Rahvakomissariaadi luureosakonna ülem, millele allub GPU erilise salaluure osakonnana. Temale tehti ülesandeks usaldusmeeste võrgu loomise

abil leida juurdepääsu ametasutistesse ning kõigepealt hankida andmeid Saksa Riigi sõjaväelise tugevuse ja operatiivsete plaanide kohta. Puht sõjaväeliste teadete hankimise kõrval Vene salaluure Saksamaal katsus teada saada poliitilisi kavatsusi. Ehitati põrandaaluseid raadiojaamu, et anda edasi Nõukogude Venele tähtsaid teateid. Seega juba 1940 aastal tehti suurejoonelisi ettevalmistusi mobilisatsiooniks luure alal. (Saksa vastuluure alustas õigeaegselt vastuaktsiooni.)

Vene salaluure pearõhk oli suunatud Saksamaa ida piirkondadele, mis põhjustas nende piirkondade täpsema vaatluse alla võtmist. Siinjuures tehti kindlaks, et Praha Nõukogude Liidu saatkonna koosseisu kuuluv Leonid Mohhov oli GPU poolt Protektoriaadis organiseeritud luurevõrgu ülem. Endise Tšehhoslovakia kommunistlikkusse parteisse kuuluvaid legionääre, kes Poola sõjas sõdisid Poola poolt ja pärast Poola kokkuvarisemist langesid Vene sõjavangi, sunniti astuma Vene salaluure teenistusse ning õpetati neid kõigepealt kasutama põrandaaluseid saatejaamu. Siis saadeti neid inimesi võltsitud dokumentidega Protektoriaati, kus nad mainitud Mohhov'i juhtimisel alustasid tegevust. Ühel haarangul tabati üle 60-ne isiku, kes kuulusid sellesse luurevõrku ja konfiskeeriti tosin kasutamisel olevat põrandaalust saatejaama.

Vahepeal saatkonna nõunik ja GPU ametnik Kobulow ei olnud Berliinis tegevuseta. Ei ole huvita mainida endise Jugoslaavia sõjaväelise esindaja kolonel Vauhnik'i seletust, mille kohaselt Kobulow'i ja tema kaaslaste, sõjaväeliste esindajate Tupikow'i ja Skornjakow'i ühised püüded olid suunatud salajaste saatejaamade rajamisele pealinnas ja teistes Suursaksamaa tähtsamates linnades teadete üleandmise otstarbel.

Kasutada olevast ulatuslikust materjalist nende härrade tegevuse kohta olgu siin mainitud ainult 2 näidet:

a) Pagarimeister Wietold Pakulat Mariampolist Leedus, kes oli Leedu Saksa Kultuurühingu liige ja omas sugulasi Berliinis, sai ühel päeval kutse ilmuda GPU-sse Kovnos. Siin ähvardati salaluure protsessi alustamisega tema vastu. Asjaolu, et ta oli Kultuurühingu liige ja oma Memelis eluneva venna külüastamise otstarbel oli mõned korrad läinud Leedust Saksamaale, oli GPU-le küllaldane, et tema vastu alustada protsessi salaluure pärast. Kohkunud meest lubati jätta vabadusse tingimusel, kui ta nõustub Saksa soost põgenikuna sõita Berliini ning säääl antavate juhtnõõride kohaselt töötama Nõukogude Liidu kasuks. Pakulat saadetigi Saksamaale, kusjuures tema naine ja laps jäid tema lubaduste täitmise tagatisena GPU käsutusse. Saadeti teda teele ähvardusega, et GPU käsi on pikk ning reetmise korral ulatab teda tabama isegi Berliinis. Vaatamata sellele ähvar-

dusele ja asjaolule, et tema sugulased olid GPU võimuses, ka see sakslane tundis oma kohuseid ja astus kohe ühendusse saksa politseiga. See võimaldas algusest saadik venelaste tegevuse üle valvamist. Berliinis varustati Pakulat'i ühe GPU vahelttalitaja kaudu jooksvate korraldustega ja käskudega Nõukogude Vene suursaatkonnast. Ta pidi üürima korteri, millesse GPU ehitas suure salajase saatejaama. Edasi ta pidi üle võtma väikese võõrastemaja õllepoega, et neid ruumisi kasutada korterina läbireisivatele vene agentidele ja kulleritele. Ta pidi lähenema relvastustöölisele, et hankida vajalikku materjali. Vene luuretegevus oli algusest saadik suunatud sõjalistele ettevalmistustele. Otsiti häid peitekohti sabotaashvahenditele, kust neid võiks tuua sobival silmapilgul.

Ainult sellel juhul GPU maksis ümmarguselt sadatuhat RM. ülalmainitud ettevalmistuste sissejuhatamiseks. Salajase saatejaama jaoks vene salaluure palkas telegrafisti Fa. Siemens'ilt. Saksa politsei muretseski vastava telegrafisti. Vene luure arvestas asjaoluga, et Pakulat on vahepeal loonud kuuekümnest sakslasest koosneva usaldusmeeste võrgu. Vastuluure poolt juhitud võrk ulatus juba Königsbergini, kus venelased alustasid sõjalise tähtsusega tööstuste markeerimist linnaplaanil.

b) Teine juhus. Peterburgis sündinud riigisakslane, kelle nime ei saa praegu veel mainida, pöördus pärast korduvat välismaal olekut 1936.a. lõplikult tagasi Berliini. Ta oli Venemaal abiellunud vene õiguste kohaselt. Sellest abielust oli tal tütar. Kuna vene õiguse kohaselt tema naine jäi edasi vene alamaks, ei lubatud naise kaasavõtmist Saksamaale. Mainitud sakslane nõudis korduvalt Välisministeeriumi kaasabil oma paberisi, et tema abielu leiaks tunnustamist saksa õiguste kohaselt. Kuna ta oli kopsuhaige, soovis ta peatselt oma perekonnaga kokku saada ning ei leidnud muud väljapääsu, kui et sõita ise Peterburgi, et isiklikult muretseda nõuetavad dokumendid. Ta pöördus Vene reisubüroo poole, et saada sissesõiduks vajalikud paberid. Kui reisubüroo juhataja avastas, et see raskelt haige tundis suurt muret oma perekonna pärast, alustas ta alatut mängu. Schachanow, reisubüroo juhataja, lubas muretseda sissesõiduloo, kui mainitud sakslane muutub reeturiks oma isamaa kallal. Juhtides tähelepanu asjaolule, et naine ja laps on GPU võimuses, viis Schachanow selle inimese meelega, kuni ta lõpuks avastas kõik saksa vastuluurele. Vastuluure juhtimisel ta rahuldus Schachanowi nõudmisi, üürides tema ülesandel suure korteri, mis samuti muudeti salajaseks raadiojaamaks. Olgu mainitud et Schachanowi ja „Saatkonnatöökäsi“ Kobulow'i vahel valitses tihe side.

c) Nõukogude Vene Berliini suursaatkonna raadiotelegrafisti vaatlemise põhjal oli saksa vastuluurel võimalik sisustada ka Danzigis põrandaalust saatejaama ülalmainitud kujul.

Võiks tuua veel palju näiteid, kuna vene salaluure on kõikides tähtsamates Saksamaa linnades töötanud samadel meetoditel.

V. Piirivahejuhtumid.

Peab juhtima tähelepanu veel asjaolule, et Nõukogude Liit on jooksvalt tekitanud piirivahejuhtumeid, kuid 1941.a. veebruarist saadik suurendatud kujul. Need piirivahejuhtumid lasuvad piiriäärsel elanikkonnal kui luupainaja, ja nad jätkuvad järjest.

VI. Kokkuvõte.

Ülal mainitud näidetest järelduv Nõukogude Liidu rahvusssotsialistliku Saksamaa vastu suunatud tegevus näitab, millises ulatuses teostati õõnestamist, sabotaashi, terrorit ja luuret sõjaväelisel, majanduslikul ning poliitilisel alal.

Ka pärast mittekallaletungilepingu sõlmimist 23. 8. 1939. ei ole need püüded vaibunud vaid pigemini suurenenud oma ulatuses ja tugevuses.

Heydrich (allkiri).

SE
10564